

СЛОВО ПРОСВІТИ

ГАЗЕТА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ТРАВЕНЬ, Ч. 5 (47) 1998 РОКУ

СПИРАЙМОСЯ НА ВЛАСНІ СИЛИ! ПРАЦЮЙМО!

В історії кожного народу є організації, що втілюють його найскровенніші надії та сподівання. Такою стала «Просвіта», 130-річчя якої виповнюється в грудні нинішнього року і буде широко відзначатися в Україні. Саме завдяки «Просвіті», яка стала колискою національно-свідомих українців, усупереч бездерзянності та фізичному винищенню український народ зумів зберегти свою духовність, мову і самотністість.

Товариство «Просвіта» стало центром національного відродження, тим джерелом, з якого живлися всі українські землі.

Просвітяни завжди опікувалися духовним і моральним здоров'ям нації, були провідниками ідей української державності, дбали про збереження віковичних традицій народу, докладали великих зусиль, аби Україна була самостійною демократичною державою.

Біля витоків «Просвіти» стояли країни й дочки українського народу: Іван Франко і Леся Українка, Юрій Федкевич і Олександр Духнович, Михайло Грушевський і Микола Лисенко, Борис Грінченко й Олена Пчілка, Анатоль Вахнянин і Олександр Барвінський та багато інших.

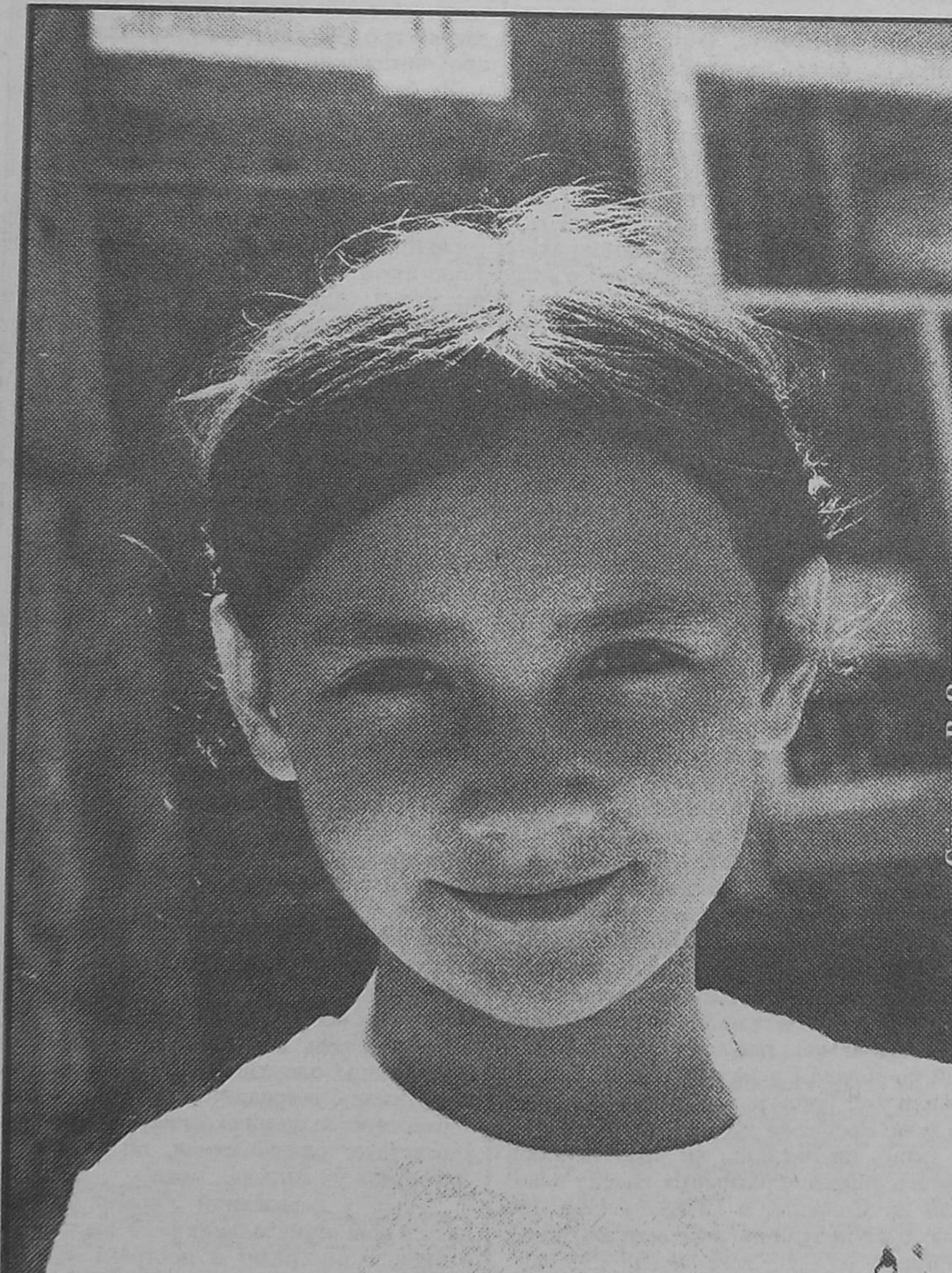
Відзначаючи ювілей нашої організації, ми ще раз хочемо нагадати людям про титанічну працю «Просвіти», яка змагалася за те, щоби українці в умовах бездерзянності відстоювали самих себе і власну історію і досягли неабияких результатів.

Особливої уваги заслуговує тодішня економічно-господарська діяльність «Просвіти», яка очолила кооперативний рух, перші господарські, кредитові, споживчі, молочарські спілки. Саме «Просвіта» підготувала ґрунт для появи таких товариств, як «Центросоюз», «Сільський господар», «Маслосоюз» та інші. Зібрано багато матеріалів про економічну діяльність «Просвіти». Це унікальний досвід, який можна застосувати і сьогодні, коли ми вчимося бізнесу, маркетингу, менеджменту на зарубіжному досвіді. Надзвичайно важливою ділянкою діяльності Товариства була робота з молоддю. «Просвіта» виступала ініціатором заснування таких молодіжних організацій, як «Сч», «Сокіл», «Пласт», «Плуг», де гартувалася і фізична воля молоді, і її національна свідомість.

«Просвіта» дбала про охорону народного здоров'я, вела антиалкогольну та антитютюнову пропаганду, прислужилася й українській науці, вихованню освічених національних кадрів. Упродовж років виховувала свідомих і освічених людей, які володіли навичками організованої праці для української справи.

«Просвіта» свого часу мала потужну матеріально-технічну базу. Лише в Галичині діяло 2868 читальень, аж до війни Закарпатська «Просвіта» мала 14 філій та 250 читальень. На Буковині працювало 17 філій і 83 читальні. Були читальні й у Катеринославі, Одесі, Миколаєві, Чернігові, на Поділлі.

Товариство володіло чималим майном у Києві. Було б дощально встановити пам'ятні дошки на спорудах, які свого часу займала «Просвіта» в містах і селах

Святіна В. Орлова

Вітаємо з
Днем Матері!

...Все те, що мав, і те, що в мене є,
що від людей, що від землі святої,
що радістю в рядках моїх встає,
передано в моє життя тобою...

Дочку, можливо, матиму... Хто зна,
Про що в гаю зозуля накувала...
О, як я хочу, мамо, щоб вона
твоє велике щедре серце мала!..

Володимир ПІДПАЛИЙ

України, аби всі люди знали, хто ми і якіми, а ще краще -- було б гарним ювілейним подарунком держави передати її приміщення «Просвіті».

«Просвіта» потрібна нам сьогодні як феномен формування світогляду людини, тієї зеркти, що має світити в житті кожного українця.

Уся діяльність нинішніх просвітян спрямовувалася на формування активної свідомої особистості, відродження просвітянської заповіді «Спирається на власні сили! Працюй!».

Саме під таким гаслом 17 квітня відбулося перше засідання Оргкомітету щодо відзначення 130-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка під головуванням вице-прем'єр-міністра України, академіка Валерія Смолія.

Присутні ознайомилися з постановою Кабінету Міністрів про відзначення ювілею національному рівні, складом Оргкомітету.

З інформацією про основні заходи щодо відзначення 130-річчя «Просвіти» виступив Голова Товариства, народний депутат України Павло Мовчан. Він звернув увагу на необхідність посилення пропагандистсько-роз'яснювальної роботи про історію «Просвіти» в засобах масової інформації, зокрема в освітньових видавничих, економічній, організаційно-масовій діяльності.

Передбачається до ювілею випустити серію книжок, зокрема «Просвіта» -- історія й сучасність», «Кобзар» Т. Шевченка. Намічено комплекс заходів, серед яких -- тематичні вечори, конкурси, виставки, науково-практичні конференції, зустрічі з письменниками, митцями, а також урочисті зібрання в усіх обласних центрах, містах і селах, передових колективах нашої держави. Напередодні ювілею відбудеться урочисте засідання представників громадськості, органів державної влади в місті Києві, в якому візьмуть участь делегації від кожної області та діаспори.

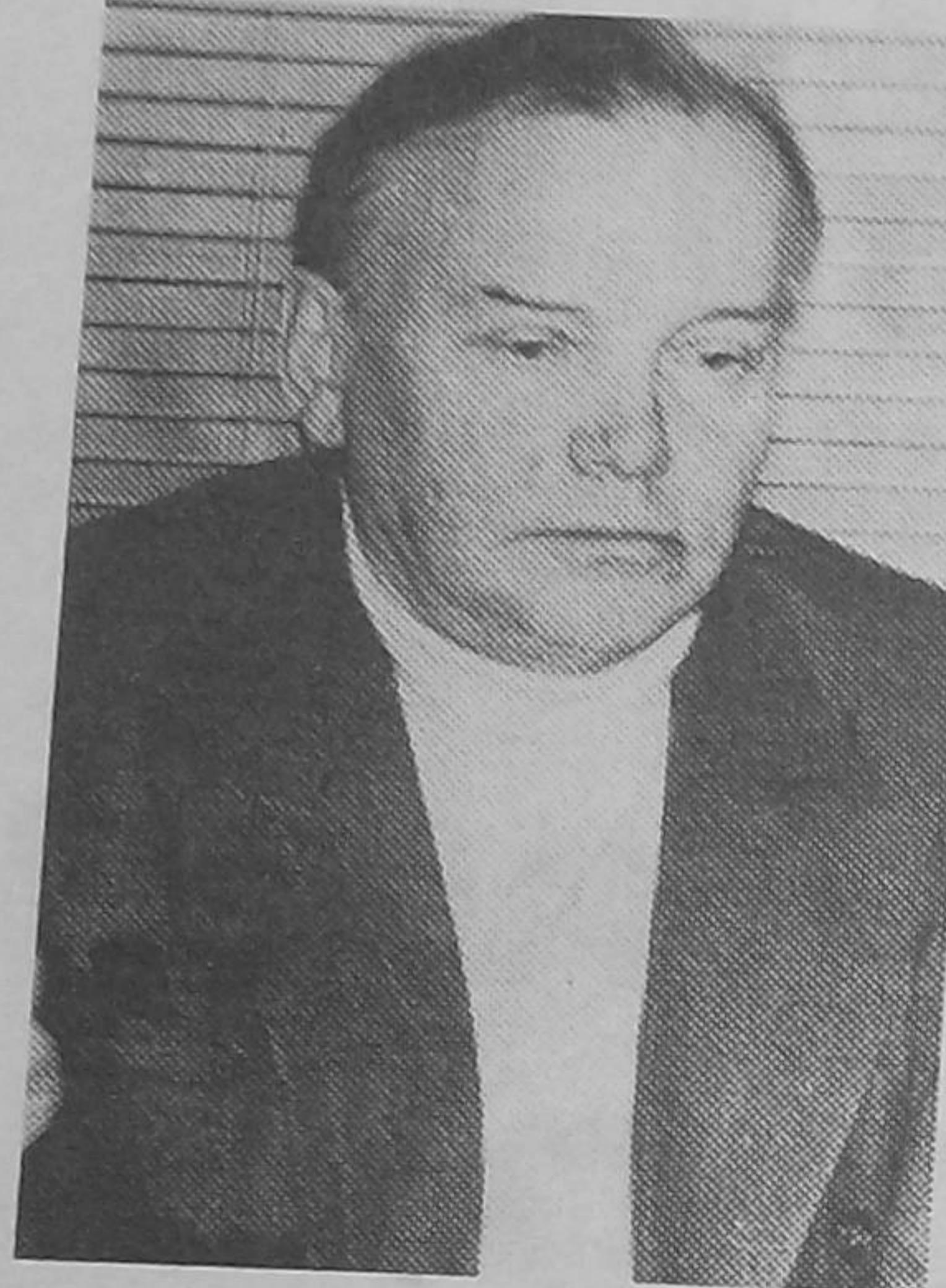
Маємо зосередити діяльність «Просвіти» сьогодні на утвердженні української державності, формуванні національної свідомості, наполегливій праці задля того, щоб нести людям знання і добро.

На засіданні виступили представники міністерств і відомств. Мовилося про кошти для ювілейних заходів, яких, як завжди, бракує. Голова Оргкомітету В. Смолій дав доручення відповідним міністерствам та відомствам розглянути проект заходів, знайти можливості для фінансування окремих його позицій і таким чином вийти із цеї скруті. Okrim того, доручено звернутися до банків, фінансових установ, провідних фірм із проханням підтримати матеріально відзначення славного 130-річного ювілею «Просвіти».

30 квітня Голову «Просвіти», народного депутата України Павла Мовчана прийняв Президент України Леонід Кучма, який зацікавлено поставився до проблем «Просвіти» і обіцяє державне їх вирішення.

Микола НЕСТЕРЧУК,
відповідальний секретар ВУТ «Просвіта»,
член ювілейного Оргкомітету

ОБЕРІГ ДЕРЖАВИ Й НАЦІЇ

Стан духовності народу нерозривно пов'язаний зі станом його мови. Італійський просвітник-гуманіст XV століття Лоренцо Валла стверджував, що «всі науки й мистецтва процвітають, коли квітне мова, і занепадають разом із нею». Можна наводити безліч висловлювань представників різних народів про роль рідної мови, але суть одна: «Без мови нашої, юначе, й народу нашого нема» (В. Сосюра).

Зі здобуттям Україною незалежності, з дальшим її утвердженням як самостійної держави на світовій арені всередині країни почалися спроби роз'єднати український народ за багатьма ознаками, насамперед — за мовою. Під вивіскою демократії в Україні дедалі безперемінно виявляють себе антиукраїнські сили, які не дистають, на жаль, належної відсічі. Заяви їх протести Всеукраїнського Товариства «Просвіта», інших патріотичних організацій, навіть звернення Другого Всеєвропейського форуму українців не справляють жодного впливу, бо про додержання Конституції мусять дбати державні органи, а не громадськість.

Можна з певністю сказати, що Голова Верховної Ради Олександр Мороз у дотриманні мовного режиму поводиться гірше, ніж Голова Верховної Ради колишньої УРСР Валентина Шевченко. Адже після прийняття закону про державність української мови восени 1989 року на засіданнях Верховної Ради по-українському заговорили всі депутати, а тепер майже половина «народних» обранців нехтує українську мову. А міністри ще й ідути їм назустріч, переходячи з мови на мову.

Гарант Конституції Президент України з подачі власного протиукраїнського оточення в інавгураційній промові невдовзі після свого обрання пообіцяв надати російській мові статус офіційної. І хоч під упливом багатьох чинників, зокрема й зініціюваної «Просвітою» наукової конференції «Мова державна — мова офіційна» (вересень 1994), того не сталося, українофоби сприяли обіцянку як здійснений факт і негайно заходилися її виконувати.

Далі Президент озвучив думку своїх радників про те, що «українська ідея не спрацювала». Але ж вона не встигла спрашувати, бо до її втілення було докладено занадто мало зусиль. А взагалі — хіба можна уявити Францію без французької ідеї, а Японію без японської? І хіба керівники тих чи якихось інших держав дозволяли собі хоч колись такі заяви? У жовтні 1997 року Верховна Рада, ідучи назустріч Президентові, вилучила з закону про вибори народних депутатів пункт про обов'язкове володіння кандидатом у депутати державною українською мовою. Дивне гарантування державності мови!

Можна наводити ще багато, м'яко кажучи, дивних фактів із життя сучасної України. Послом нашої держави в Росії є п. В. Федоров, який не володіє чи принципи-

ально не розмовляє українською мовою. Головою Одеської державної адміністрації перепризначено п. Р. Боделана, який чинить опір будівництву терміналу (прирікаючи Україну на дальшу нафтovу залежність від Росії) і влаштує в українському причорноморському місті зустрічі діячів чукоземних церков на шкоду справжній Українській Православній церкві. Одним із радників Президента обрало Юрія Рибчинського — поета, який у своїй творчості вдається тодо української мови, то до російської, залежно від того, куди дме вітер. А як можна було тримати на посаді президентського радника голову політичного об'єднання СЛОн В. Григор'єва, що проглагав антиукраїнські ідеї, грубо порушуючи Конституцію?

За такої «демократії» в Україні з'являється дедалі більше різних об'єднань, керівники яких, удавано вболіваючи за рівні права для всіх народів, вимагають надання статусу офіційної тільки російській мові.

Одні з них (В. Малинович, В. Золотарьов) не вважають росіян за національну меншину, не спираючись при цьому на історичні факти, а керуючись засадою «я хочу, так і вважаю». Вони, щоправда, визнають бодай деякі переваги за українською мовою. Відмінність між цими двома діячами полягає ось у чому: В. Малинович дотримується думки, що російський уряд повинен якнайбільше задовольнити національно-культурні запити тих українців, які цього вимагають. А голова конституційних демократів В. Золотарьов самовпевнено заявляє, нібито українці в Росії не висувають національно-культурних вимог, бо не мають на те потреби, оскільки «дуже інтегровані в російську еліту». Можна запитати шанованого пана кадета: чому ж тоді росіяни в Україні не прагнуть інтегруватися до української еліти, а хочуть зберегти реалії імперських часів?

Голова товариства російської культури з провокаційною назвою «Русь» (адже Русь — це історична назва України) Валентина Єрмолова наполягає на тому, що двомовість в Україні історично склалася, що українських шкіл у Радянському Союзі ніхто не забороняв, «хто хотів, той ходив до них». А навіщо було до них ходити, шановна пані, коли вся вища освіта була російськомовна і на вступних іспитах випускники українських шкіл опинялися в гіршому становищі, бо викладачі приймали ті іспити російською мовою? Комуніст-інтернаціоналіст В. Мойсеєнко обстоєв двомовість (хоч сам розмовляє лише українським територіальним варіантом російської мови), посилаючись на досвід Швейцарії, де чотири державні мови. Але полум'яній інтернаціоналіст не знає (або вдає, наче не знає), що в Швейцарії кожна мова має свою територію, на якій поширені і в місті, і в селі. Там не робили й не роблять масових переселень. Це ж не Російська імперія, де українців, чи татар, чи латишів, чи представників якогось іншого «братьного» народу вивозили на Соловки, в Сибір, у Середню Азію, а в інші будинки поселяли завезених росіян.

Найдалі зайшов у своїх заявах заступник голови Громадянського конгресу України О. Лузан, для якого не має жодного значення ін'єтнічне походження, ні досвід Європи. Важливий тільки фактичний стан речей. А стан речей, на думку п. Лузана, такий: «Були періоди, коли українська мова заливалася тиску, але було навпаки. Чого було більше, сказати важко. Але українська мова піколи не заливалася такого нищівного тиску, як нині залишає російська» («День», 1997, 9 вересня). Ну що тут сказати? Уже скільки разів публіковано документи про переслідування української мови в Московській імперії. Нагадаю деякі з них уже радянського періоду. 1933 р. — телеграма Й. Сталіна про припинення українізації. 1953 р. — постанова пленуму ЦК КПРС про переход українських шкіл на викладання російською мовою. 1978 р. — директиви

колегії Міністерства освіти УСРС «Про вдосконалення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах республіки». 1983 р. — постанова ЦК КПРС і РМ СРСР «Про додаткові заходи щодо поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік». За останньою постановою вчителям російської мови платили на 15% більше, ніж іншим.

Отже, тиск на українську мову був безперервний. А «навпаки» було тільки одне — українізація 20-х років, за яку український народ розплатився розстріляним відродженням. У незалежній Україні в більшості вищих навчальних закладів досі викладають російською мовою. В Донецьку лише 3% учнів навчається українською мовою. Преса, особливо на Півдні та Сході, майже всуціль російською мовою. До Центрального правління «Просвіти», до Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г. Ващенка зі східніх та південних областей надходить безліч листів від українців, що не мають змоги навчати своїх дітей українською мовою. Тож тільки хворобливі українофобство за таких обставин може надихати на твердження про «насильницьку українізацію», про «вітіснення російської мови».

Як бачимо, «п'ята колона» розперезалася і втягує до своєї орбіти чимдалі більше громадян, роздуваючи мовну проблему, якої, власне, не існує. Бо в Україні немає людей, які не володіють (активно чи пасивно) українською мовою. Якби керівники держави самі дотримувалися Конституції й вимагали цього від своїх підлеглих, якби протиукраїнські сили відчули, що їхня діяльність передбуває не в ладах із законом, якби серед різних прошарків населення вели виховну роботу з національно-мовним питанням, — за шість з лишком років незалежності можна було все поставити на свої місця. А в нас президенти в спілкуванні зі спортсменами переходять на російську мову, а не навпаки. Взагалі, спорт — це наша слава й ганьба рівночасно. З одного боку, незаперечні успіхи на міжнародних змаганнях різних рівнів, що відкривають світові нову велику державу в центрі Європи, а з другого — цілковита зневага до мови цієї держави, до мови своїх предків, що аж ніяк не сприяє створенню привабливого образу України в очах цивілізованого людства.

У колишньому Радянському Союзі в часи творення «нової історичної спільноти — радянського народу» межі функціонування української мови, як відомо, звузилися були до упору. Але навіть тоді ніхто офіційно не наважувався її паплюжити. Навпаки, всіляко підкреслювали її милозвучність і красу. Виступаючи проти реакційної комуністичної теорії практики злиття мов, відомий російський поет Володимир Солов'янін писав у «Літературній газеті» всередині 60-х років: «Да здравствует великий русский язык, но и да здравствует сладкопевная, ни с чем не сравнимая украинская мова!»

Тепер, у незалежній Україні, знаходиться нові «цинувалишки». У виступі на Українському радіо в програмі «Депутатський канал» 17 вересня 1997 року депутат-соціаліст С. Кияшко перед іншого заявив, начебто досі «немає єдиної української літературної мови». Не знаю, де взявся той депутат, де він навчався, що читав з української літератури, який народ обрав його до найвищого законодавчого органу держави? Хто дав право нешанованому депутатові судити про речі, на яких він не розуміється? Де вже п. Кияшко відомі, що українською літературною мовою давно написано величі оригінальні твори і перекладено найвидатніші досягнення світового красного письменства, а понад два десятиліття тому видано першу в світі «Енциклопедію кібернетики»?

Та й це ще не все. Член Президії Верховної Ради Криму такий собі Бахирев публічно називає українців малоросами і твердить, що української мови немає взагалі. Цікаво, що ще мають утнути

україненависники, аби нарешті дістати те, на що заслуговують?! Адже все перелічене вище неможливе не лише в країнах із давніми традиціями демократії та правопорядку, а й у жодній із держав, що виникли на руїнах колишнього Радянського Союзу. Хай би спробував хтось у Франції навіть неофіційно заперечити існування французької мови чи в Японії японської! Чому в нас усе дозволено?

Наши депутати всіх орієнтацій заходять часто беззастережно посилаються на цивілізовані країни і пектично намагаються перенести їхні реалії на український ґрунт. Ось, наприклад, у нових паспортах України скасували графу про національність. Відсутність такої графи іншим країнам не шкодить, бо, попри окремі цілком природні винятки, незалежною Чехією завжди керуватимуть чехи, незалежною Італією — італійці, незалежною Німеччиною — німці, які не допусять змущення ні з історії, ні з сучасності, ні з майбуття, ні з мови свого народу. А ми, не маючи офіційно зафіксованого визначення національності, не зможемо навести бодай такого факту: «Впливати на перебіг подій в Україні більшовики суттєво не могли, позаяк численного опору в них не було. До 1917 року на 30 млн. населення в лавах більшовиків було лише 273 українці» («Молодь України», 1997, 6 листопада). То що — в нас і далі правити мусимо і визначати статус нашої мови чужинці?

Першій Україні в мовному питанні треба орієнтуватися не на сучасні Бельгію, Швейцарію чи Канаду, а на Грецію 1829 року, на Італію 1861 року, на Чехію 1918 року, на Польщу 1920 року, на країни Балтії в період їхнього визволення з-під колоніального ярма. Коли Італія здобула незалежність, італійською мовою з 25 млн. населення розмовляло близько 2,5 відсотка. У Празі, Ризі, Таллінні панувала німецька мова, у Варшаві російська, в Братиславі угорська. Там теж (хоч і не в такій кількості, як у нас) були охочі зберегти традиції, що «історично склалася». Але з ними розмова була коротка. Юзеф Пілсудський у Польщі зробивши офіційно відповідь на запитання французьких офіцерів, які відмовлялися віддавати команди польською мовою, звільняв з війська. Дружини гарантів конституції Чехії чи Греції не зверталися до народів своїх країн німецькою або турецькою мовою. Тоді ще не модно було спекулювати «правами людини», прирікаючи на безправність корінної нації. Завдяки рішучим заходам скривджені колись мови посіли належні місця на відведеній їм Богом землі, і тепер у Римі й по цілій Італії панує чарівна італійська мова, у Греції — грецька, у Чехії — чеська, у Словаччині — словацька, в Латвії — латиська тощо. І світ від цього тільки виграв, бо він чудовий саме в своєму розмаїтті.

Наслідком тривалого перебування українського народу в Московській імперії став відрив значної його частини, особливо на південно-східних теренах, від рідної мови й культури. Про те, що цей відрив не органічний і не вічний, свідчать перші місяці й роки після трудневого референдуму 1991 року, коли українці й неукраїнці згадали, на якій землі вони живуть, яка мова в них рідна й державна. На жаль, проводирі держави не підтримали того пориву до духовного відродження, а мовне питання віддали ні відкуп аматорам гешефтів з «общечеловеческими цінностями».

Південні і Схід України — невід'ємна частина нашої землі і територіально, і духовно. Там і тепер українці намагаються зберегти себе як частину великій нації. Та як же їм важко! Ні школ, ні газет, ні книжок. І керівники держави, прибіджуючи до тих країв, спілкуються з народом не його мовою, а мовою колишньої метрополії. Допоки?

Олександр ПОНОМАРІВ,
академік А

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

До підсумків виборів-98

Лишалися позаду вибори до Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування. Усім добре відомі їх підсумки -- на верхівці влади залишилися в основному ті, хто керував нами й попередні чотири роки. У чому ж причина того, що народ, який протягом цього часу проклинав владні структури, знову виявив довіру до них?

Спробуємо проаналізувати цю парадоксальну ситуацію. Одним з факторів стали особливості психологічної налаштованості різних вікових категорій нашого електората. Більшість старших людей, які звикли жити при командно-адміністративній системі, живуть за нею й дотепер. Як усі життя вони знали тільки одну партію, так і нині для них існує лише одна. Отже, за якого кандидата партія наказала їм голосувати, за того вони й проголосували. І не в тому річ, чи зробив щось корисне той кандидат від компартії на своїй попередній посаді. Просто люди дивилися лише на партійність, а не на фах чи особисті якості. З другого боку, основна маса молодих людей, позбавлена ідеїних орієнтирів, зневірившись у державних інститутах і власній спроможності щось змінити в них, не має довіри до будь-яких партій чи кандидатів у депутати, відтак серед молоді набули значного поширення абсентістські тенденції. Таким чином, підтримка лівих літніх людьми та неучасть у виборах молодих зумовили відчути перемогу комуністів і соціалістів («просто» та прогресивних).

По-друге, на результати виборів істотно вплинуло те, що серед значних верств населення комуністична партія асоціюється з колишнім відносно заможним життям. Люди не брали до уваги те, що відповідальність за розвал економіки України мусить нести ті ж комуністи -- як «перефарбовані» в демократів, так і «вірні марксистсько-ленинському вченню», бо вони мали найчисельнішу фракцію в попередньому складі парламенту та обіймали

керівні посади в багатьох регіонах Сходу й Півдня України. Таке мислення спричинило тем, що останніми роками пограбовані й ощукані люди збайдужили до політики, часом навіть не знаючи, яка партія чи угрупування ними править.

По-третє, невдача демократичних і національно-державницьких сил зумовлена їх нескоординованістю, непорозумінням, а часто і розбратором у іхніх лавах. Здавалося, що «Національний фронт» є таким само ворогом для РУХу, як і комуністи. На перший план, отже, виходили особисті цілі та прагнення демократичних лідерів, які вони приховували за національними гаслами. Це, звичайно, потягло за собою падіння авторитету патріотичних партій в українському народі, розпорощення голосів поміж ними і, як наслідок, -- їхню поразку на виборах.

По-четверте, слід згадати безглузде ведення передвиборчої кампанії багатьма демократичними політичними структурами, зокрема політичну рекламу. Необґрунтовані демагогічні обіцянки одних, дуже дорогі ролики других, надмірна настригливість і самозахоханість третіх створювали реакцію виборців прямо протилежну очікуваній.

Якщо вибори увінчали період підвищення політичної активності, то для діяльності громадської вони, навпаки, є стартовим пострілом. Вже перші ухвали та заходи новообраних органів викличуть ту чи іншу реакцію активістів громадських організацій. Численні партії відійдуть на другий план, бо настає час просвітницько-культурних, економічних, екологічних, молодіжних та інших громадських об'єднань, які ставлять собі за мету не прийти до влади, а впливати на неї.

Необхідно згуртовувати український народ навколо життєво необхідних для нього засад національного, духовного, культурного та економічного відродження. Не можна розглядати ці чинники розквіту

добробуту нації як прагматичні завдання. Оперті на християнській цінності, вони стають ідеєю -- вихідним пунктом і кінцевою метою розвитку суспільних процесів в Україні.

Центральне місце у всеобщому відродженні нації, особливо в зруїфікованих регіонах, належить просвіті молоді --творенню національно свідомого українця, який знає та шанує своє коріння, прагне бути гідним спадкоємцем славної історії народу, який, знаючи закріплени в Конституції права й обов'язки громадянина, не дозволить чиновникам приижувати та ошукувати себе і водночас робити посильний внесок у духовний та матеріальний розвиток держави як політичного інституту, створеного нацією.

Остання передвиборча кампанія показала, що не може розраховувати ні на перемогу, ні на зростання авторитету партія, яка використовує гасла, що не виявляють її ідеології. При майже однакових для багатьох соціально-економічних платформах люди обрали те, що вони вже знають. А прогрес буде лише тоді, коли народ свідомо проголосує за християнсько-національну ідею. Але його до цього треба готувати. І робиться це не в останній місяці перед виборами, а постійно. Провідна роль у цьому завданні належить культурно-просвітницьким і студентським організаціям і товариствам, бо студентство -- це майбутня інтелектуальна еліта нації, яка мусить стати потужною силою, здатною змінити суспільство. Без просвіти, без етнічного пробудження українства, патріотичного виховання молоді неможлива розбудова духовного та економічно сильної соборної -- цілісної з заходу на схід, із півночі на південь -- Української держави.

Юрій КИСЕЛЬОВ,
голова Луганської обласної організації
«Молода Просвіта»

ЛИСТ-ПОДЯКА

Вельмишановний
Павле Михайловичу!

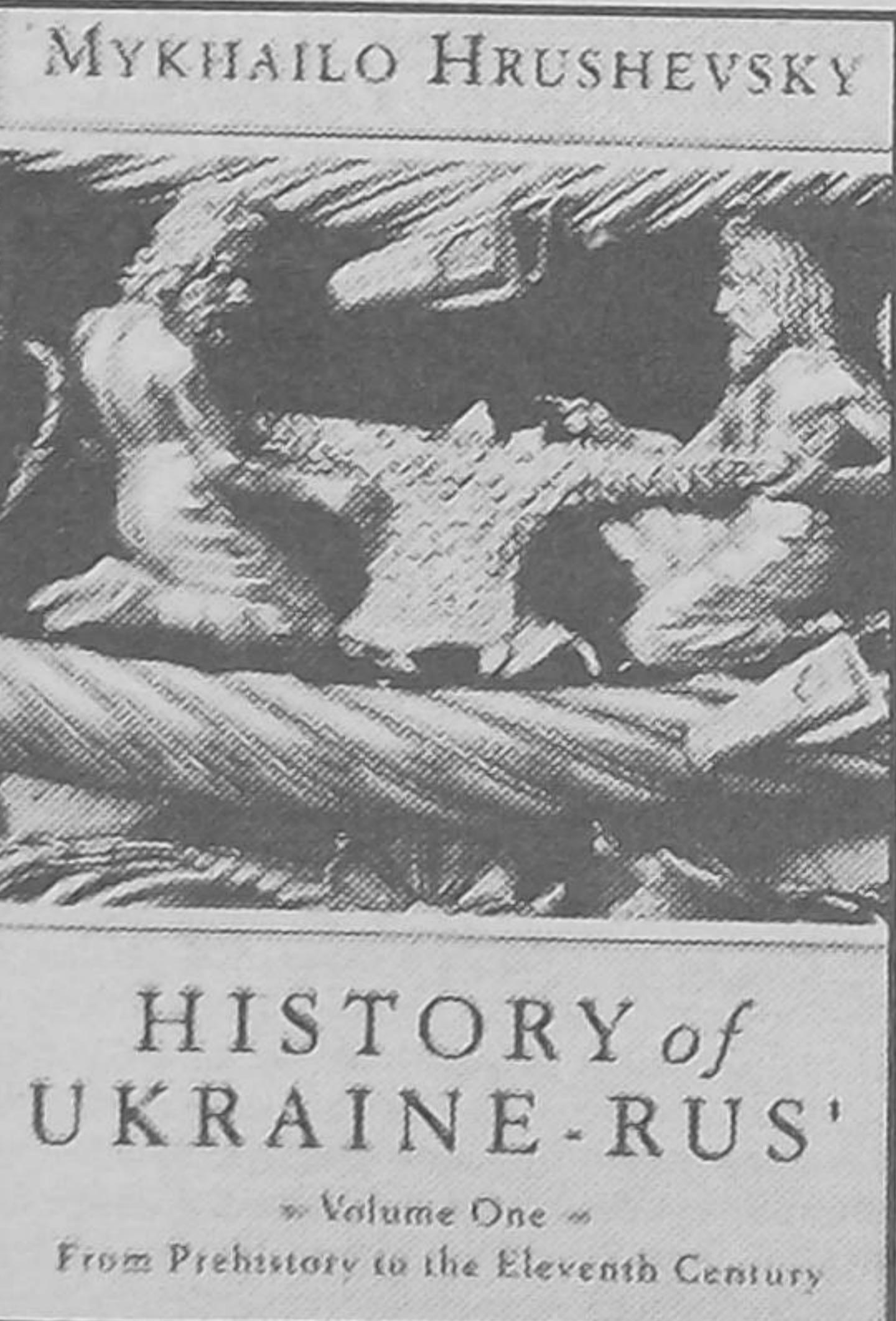
Дирекція Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» висловлює Вам уклінну подяку за підтримку та сприяння у проведенні великого добробчинного гастрольного турне переможців фестивалю «Червона рута-97» по Східній та Південній Україні, яке стартувало 25 лютого і завершилось заключним гала-концертом у Києві 27 березня в Міжнародному центрі культури і мистецтв.

Турне переможців фестивалю «Червона рута-97» мало національно-просвітницький і добробчинний характер. Ціна одного квитка була чисто символічною -- 1 гривня, щоб прилучити до української мови та культури якнайбільше місцевих глядачів, студентської молоді та учнів шкіл. Як і раніше, «Червона рута-97» відкриває і виводить на велику сцену цілу плеяду нових талановитих виконавців та авторів, започатковує новітні напрямки і стилі в сучасній українській музиці, виступає головним постачальником нових виконавців, забезпечує заповнення новими записами телевізійної та радіо-ефіру протягом наступних років. Заходи фестивалю становлять ланку діяльності потужної творчої лабораторії, унікальної школи-майстерні, що охоплює талановиту молодь усіх областей, у тому числі і глибинку. В рамках цієї школи-майстерні проводиться фахове навчання обдарованої молоді, що підвищує її професійний рівень, сприяє в розв'язанні проблем працевлаштування та дозвілля молоді.

Сподіваємося на дальнішу співпрацю у виконанні культурницьких і національно-просвітницьких завдань щодо відродження та поширення української мови і культури.

З повагою
Taras MEL'NIK,
директор фестивалю

СПРАВА ЖИТТЯ ПЕТРА ЯЦИКА

Вийшов у світ перший том «Історії України-Русі»
М. Грушевського англійською мовою

нові й нові звітки такого характеру: книги багатьох українських письменників, як і раніше, заборонено; «випадково», але дотла згоріла україністика зі спецфондів Академії наук УРСР; процес зростіння великої європейської народу з його «матір'ю городів руських» успішно триває -- у головних обласніх центрах уже закріплені українські школи...

Відомий меценат Петро Яцик, який раніше пожертвував сотні тисяч долларів на видання «Енциклопедії Українознавства» й для заснування Інституту українських студій при Гарвардському університеті, вирішив закласти потужний центр дослідження історії України. «Що комуністи там спалить, ми тут відродимо», -- лаконічно сказав він у своєму інтерв'ю на відкритті цієї важливої наукової інституції при Альбертському університеті (Канада). Статутний фонд Центру (його, за прийняття у західному світі традицією увічнювати іменем щедрого жертвів, називали ім'ям Петра Яцика) склав 3 млн. доларів.

У Центрі вже підготовлено й випущено у світ цілий корпус важливих монографій з історії України, там пройшли стажування чимало молодих учених із Києва, Львова, Дніпропетровська. Одне слово, нині це -- справді поважна українська наукова інституція поза межами України.

А Петрові Яцику не давала спокою вже

давня ідея: видати англійською мовою «Історію України-Русі» М. Грушевського. Здобуття Україною незалежності ще більше змінило його в тому намірі. Бачачи реакцію західного світу на ту подію («Від Радянського Союзу зусиллями сепаратистів відокремлено його невід'ємну частину»), Яцик зрозумів: світ навіть не знає, що ми -- окремий народ зі своєю історією та культурою, а також своїм правом на власну державу. Світ не читає українською мовою наших істориків, зате він прочитав англійською твори Солов'єва, Карамзіна, Ключевського, які переконують його у своїх теоріях «єдиної і неділімої Росії».

«Якщо світ не хочейти до нас, звичайно ж, ми мусимо йти до світу», -- сказав тоді Яцик і оприлюднив свій план: доконавши мусимо взятися за переклад головного твору Михайла Грушевського англійською мовою. Українські історики із зарубіжжя на чолі з авторитетним Френком Сисіним підтримали його. Було створено численний колектив із перекладачів, редакторів, науковців. Перше відкриття: Грушевський -- неймовірно складний для перекладу: архаїзми, полонізми, германізми, навіть подекуди русизми, та й стиль важкуватий, часом аж надто «багатоповерхові речення», за якими легко згубити думку. Вирішено:

відредагувати український текст, осучаснити його, випророзити зміст, а вже потім давати його на переклад. Це була майже ювелірна робота -- редактори пильнували, щоб ніде не було спотворено змісту, щоб із нього нічого не загубилося.

Потім розпочали свою роботу перевідкладачі (до речі, змобілізували для цієї справи найкращих фахівців із усієї Північної Америки). Слідом за ними йшли автори коментарів. Треба було пояснити англомовному читачеві чимало імен, подій та конфліктів, загалом знаних нами, але невідомих йому, оскільки він уперше ступатиме в ріку української історії. Кожен том Грушевського англійською значно більший обсягом, ніж українською, -- чимало місця забирає так званий науковий апарат.

Уже завершено роботу над шістма томами. І ось нарешті з'явилася друком перший том. Видання -- справді святкове не тільки з огляду на його значення: Грушевський входить у лектуру світового історичного істеблішменту. Поліграфічний рівень -- просто відмінний, на рівні західних стандартів. Переклад першого тому здійснила Марта Скорупська зі США.

Видання займе своє місце в університетах західного світу, в бібліотеках парламентів і зовнішньополітичних відомств (тираж -- 5000 прим.). Отже, ми розповідаємо світові про себе. Можливо, для багатьох читачів Україна стане трохи більшою і зрозумілішою.

Михайло СЛАБОШИЦЬКИЙ

Відправа біля каплиці, збудованої на честь 75-х роковин Буковинського віча (і на тому місці, де воно відбувалося 1918 р. у Вижниці) коштами і заходами просвітян Вижницького району Чернівецької області за проектом голови районного відділення ВУТ «Просвіта» Іллі Стринадка та Юрія Паучека.

Яківчук, відомий у краї фольклорист і етнограф. Назір питання про видавництво і діяльність, без якої «Просвіта» не в змозі працювати повноцінно.

У 1928–1940 рр. серед буковинців популярною була газета «Час», заборонена потім родянською владою. Тож у 1990 р. вихід газети з ініціативи демократичних сил краю було відновлено. У цьому яскраво виявилася спадковість традицій: одним з ініціаторів відродження «Часу» був активіст Товариства Ростислав Тимчук, син колишнього співробітника популярної газети минулых років.

Новий етап діяльності просвітян почався після проголошення незалежності України. Події 1991 р. у краї широко висвітлювали місцева преса, і на основі цих публікацій члени правління обласної «Просвіти» Степан Далавурак, Віктор Косяченко, Олекса Романець та Іван Ткач упорядкували збірник «Буковина, рік 1991». Знаменного 1991 року в обласному центрі почав виходити «Буковинський журнал», серед засновників которого була й обласна організація «Просвіти». Відчувається нагальна потреба в заснуванні власне просвітянського періодичного видання.

Свого часу на Буковині виходив часопис для дітей та юнацтва «Українська ластівка». Питання про його відродження порушив Михайло Івасюк. Письменник та науковець, батько знаменитого композитора Володимира Івасюка, він з особливою теплотою згадував видання, яке відкрило великий світ рідної літератури двом поколінням буковинців. Practичну

ратичних організацій. Разом узялися до роботи і 1992 року пам'ятник Великому Кобзареві було урочисто відкрито в центрі міста.

Під час святкування 75-річчя Буковинського Народного віча в районі було освячено пам'ятну каплицю, яку своїми руками збудували просвітні. Ними ж було споруджено хрести пам'яті жертв голодомору 1932–1933 рр., а також символічну могилу борцям за волю України. За ініціативою «Просвіти» у Вижницькому районі проведено ряд благодійних акцій для дітей-сиріт, що мало значний резонанс у краї й сприяло зростанню авторитету організації. Прячуючи нині в тісному контакті з органами державної влади та самоврядування, просвітні Вижниччини вміють не лише висувати гарні задуми, але і втілювати їх у життя. Ділові люди лісистого Карпатського краю матеріально підтримують просвітні, продовжуючи традиції міжвоєнних років, коли українські коеоператори і просвітні спільно робили одну велику справу.

Члени вижницької «Просвіти» особливу увагу приділяють вивченю та популяризації гуцульської культури. За їхньою ініціативою в районі проведено три науково-практичні конференції, присвячені минулому та сучасному Гуцульщині. Матеріали конференцій вийшли друком. Видавнича діяльність районної організації вирізняється особливою різноманітністю: з 1993 р. тут видано близько 20 книжок та брошур, серед яких чільне місце посідають

ЗАДУМИ, ЩО СТАЮТЬ ДІЯМИ

Просвітянські традиції на Буковині мають свої регіональні особливості. З 80-х рр. XIX ст. тут працювало товариство «Руська бесіда», подібне до галицької «Просвіти». У 1918–1940 рр. центром українського життя був Народний дім у Чернівцях, навколо якого гуртувалися культурницькі товариства. Незважаючи на жорстку румунізаторську політику тогочасних королівських властей, буковинські українці боролися за збереження рідної мови та культурних традицій. А з 1940 р. на зміну румунізації прийшла русифікація.

Репресії проти свідомих українців, що проводилися після долучення краю до СРСР, не змогли знищити традицій просвітянської роботи, закладених наприкінці XIX – на початку ХХ ст. Тому в роки перебудови, коли тиск режиму значно послабився, тінє відродження зустріло на Буковині значну народну підтримку. Ідея створення Товариства української мови ім. Т. Шевченка була підхоплена не лише представниками інтелігенції, але й сколихнула творчу енергію різних верств суспільства, особливо селянства.

Чернівецька обласна організація ТУМ була зареєстрована 1990 р. і очолив її відомий науковець, доктор фізико-математичних наук, професор Микола Гавалешко. Всупереч чиновницькій пропаганді, Товариство разом з іншими демократичними організаціями домоглася визнання краївим святом – 3 листопада. Саме цього дня у 1918 р. відбулося Буковинське Народне віче, яке засвідчило волю буковинців до соборності всіх українських земель у складі єдиної незалежної держави.

На початковому етапі діяльності Товариства значну активність виявили його першінні осередки. Тоді в селах області, на місцевих підприємствах та в організаціях з'явилися інформаційні стенди, виготовлені активістами ТУМ та НРУ. Їхні матеріали популяризували ідеї національного відродження, що викликало люту ідеологічних органів КПРС та пересічних шовіністів. Частими були випадки знищення та плюндрування таких стендів. Але рух за національне відродження набував широких масштабів. На засідання обласного відділення Товариства збиралося стільки активістів, що їх не могло вмістити велика фізична

аудиторія університету. Демократичні сили краю домоглися повернення Народного дому його справжнім власникам, і в цьому приміщенні розмістилися осередки кількох українських організацій і товариств, у тому числі й «Просвіти».

Обласна організація Товариства очолив професор Тарас Кияк, згодом – народний депутат України. Період становлення проходив у складних умовах, коли просвітням постійно доводилося долати запеклий опір великороджавних шовіністів. Десятиліття русифікації привели до того, що російськомовна панувала не лише в обласному, а навіть у деяких районних центрах. Прийнятій 1989 р. Закон про мови саботувався і необхідні були великі зусилля, щоб досягти позитивних зрушень. Просвітнян включились у практичну роботу, спрямовану на те, щоб школи, де більшість учнів становлять діти з українських родин, переходили на рідну мову навчання. Відчутні наслідки дала й колітка праця в галузі топонімії, що дозволило відновити ряд історичних назв на карті області.

Конкретна культурно-просвітницька робота гуртувала навколо Товариства все більше людей. Діяльність з відродження народних традицій здобула йому значний авторитет серед громадськості. Просвітнян створили 1990 року хор «Гомін Буковини», який очолив педагог-музикант, ветеран УПА Святослав Мельничук. Зі сцени відкрито залунули раніше зачоронені владою стрілецькі та повстанські пісні, пробуджуючи патріотичні почуття слухачів. Чимало зробив «Гомін Буковини» і для пропаганди духовної музики та співів.

Незважаючи на хронічну нестачу коштів, члени Товариства проводили масові заходи, серед яких чільне місце займали Шевченківські свята, традиційні святкування Різдва і Великодня. Вивченю та популяризації народних традицій багато сил віддав просвітнин Авксентій

роботу зі втілення цього задуму в життя взяв на себе новий голова обласної «Просвіти» Віктор Косяченко, який залучив до справи велику групу авторів. У результаті було започатковано видання часопису «Ластівка», позитивно оціненого країнами, особливо педагогічною громадськістю.

Розуміючи всю важливість роботи з підростаючим поколінням, просвітнян не забули про тих, хто довго був відлучений від рідної мови та культури. Найбільшою русифікації в родянські часи зазнавали військовослужбовці, тому активісти Товариства пішли у військові частини з літературою для бібліотек і лекціями для солдатів та офіцерів. Особливу популярність у цій аудиторії мали виступи художніх колективів, створених при обласній «Просвіті».

Просвітницька робота в районах області проводилася у різних формах. Цінний досвід накопичено Вижницьким районним об'єднанням «Просвіти», першим головою якого був Михайло Іванюк. Будучи одним із провідних центрів само-бутної гуцульської культури, Вижниця гідно підтримувала репутацію стійкого опору українства на Буковині. Сплів традицій

літературні твори та краєзнавчі дослідження. Районна газета періодично друкує спеціальну сторінку, підготовлену активістами «Просвіти». А народна кіностудія «Черемош» у Вижниці плідно співпрацює з просвітнями, створюючи відеофільми за їхніми матеріалами.

Для систематизації зібраної краєзнавчої конференції та організації видавничої роботи у Вижниці створено окремий науково-дослідницький центр, який очолив нинішній голова районного об'єднання «Просвіти» Ілля Стринадко. Не забувають у районі й про такі традиційні для просвітян форми роботи, як створення та діяльність хорових колективів (популярним у краї є хор районної «Просвіти», яким керує П. Никоряк), проведення вечірок та зборів на честь видатних історичних подій, святкування ювілеїв провідних діячів культури тощо. Постійними стали для вижничан і зустрічі з визначними особистостями: карпатський край часто відвідують видатні українські письменники та поети, композитори та виконавці.

А обласна організація «Просвіти» розвиває міжнародні контакти. Зокрема, її делегації відвідали сусідні Румунію та Молдову, де проживає багато етнічних українців. Ім у подарунок було передано шкільні підручники та художню літературу українською мовою. Велике враження спровокають виступи буковинських міців, які разом із просвітнями побувають в українських селах сусідніх країн. Плідно розвиваються контакти з кафедрою української мови та літератури університету в Бельцах (Республіка Молдова). Науковці Чернівецького університету – члени «Просвіти» – не лише привозять туди навчальну літературу, але читають лекції студентам-філологам.

Просвітня активність у багатьох сферах життя, вони намагаються підтримувати паростки демократії, що зароджуються в українському суспільстві. «Просвіта» бере участь у роботі об'єднання демократичних громадсько-політичних організацій, що створюються в краї. Нині в області діє 109 первинних осередків «Просвіти», в яких налічується 2923 члені.

Ігор БУРКУТ,
кандидат історичних наук

розвитку національної культури і мужньої боротьби за національну свободу породив тут особливу фігуру просвітнини, який не лише знає, чого треба добиватися, але й уміє це робити практично. Просвітнян ініціювали спорудження пам'ятника Т. Шевченку в райцентрі, їх підтримали представники інших демократичних організацій. Разом узялися до роботи і 1992 року пам'ятник Великому Кобзареві було урочисто відкрито в центрі міста.

Під час святкування 75-річчя Буковинського Народного віча в районі було освячено пам'ятну каплицю, яку своїми рукаами збудували просвітні. Ними ж було споруджено хрести пам'яті жертв голодомору 1932–1933 рр., а також символічну могилу борцям за волю України. За ініціативою «Просвіти» у Вижницькому районі проведено ряд благодійних акцій для дітей-сиріт, що мало значний резонанс у краї й сприяло зростанню авторитету організації. Прячуючи нині в тісному kontaktі з органами державної влади та самоврядування, просвітні Вижниччини вміють не лише висувати гарні задуми, але і втілювати їх у життя. Ділові люди лісистого Карпатського краю матеріально підтримують просвітні, продовжуючи традиції міжвоєнних років, коли українські коеоператори і просвітні спільно робили одну велику справу.

Члени вижницької «Просвіти» особливо

в увагу приділяють вивченю та

популяризації гуцульської культури. За

їхньою ініціативою в районі проведено

три науково-практичні конференції, присвячені минулому та сучасному

Гуцульщині. Матеріали конференцій

вийшли друком. Видавнича діяльність

районної організації вирізняється особливою різноманітністю: з 1993 р. тут

видано близько 20 книжок та брошур,

серед яких чільне місце посідає

відеофільми за їхніми матеріалами.

Для систематизації зібраної

краєзнавчої конференції та організації

видавничої роботи у Вижниці створено

окремий науково-дослідницький центр,

який очолив нинішній голова районного

об'єднання «Просвіти» Ілля Стринадко.

Не забувають у районі й про такі

традиційні для просвітян форми роботи,

як створення та діяльність хорових

Написав още заголовок і засумінівався. Адже дехто може заперечити. Навіщо, мовляв, акцентувати увагу на якомусь окремому слові, коли ми вже маємо й Конституцію незалежної України з її 10-ю статтею, і затвердженою Кабміном «Комплексні заходи» щодо всебічного розвитку і функціонування не окремих слів, а всієї державної української мови. А там же яких тільки напрямків роботи не передбачено: і в галузі «підвищення рівня знань української мови», і «дотримання норм», і «створення системи безперервної мовної освіти», і «підвищення з допомогою засобів масової інформації загальній мовної культури громадян та виховання у них поваги до української мови», і «вдосконалення системи перепідготовки спеціалістів» – представників національних меншин з метою поліпшення їх знань з української мови.

Але ж невдовзі, слідом за цим документом, Держкомітет у справах національностей та міграції спільно з ВУТ «Просвіта» і Світовою федерацією українських жіночих організацій виступив з ініціативою проведення пінишнього року акцій, яка, будучи підтриманою Президентом, обнародувана під назвою «Передаймо нащадкам наш скарб – рідину мову». Тобто з'явилася, сказати б, паралельний документ, що декларує таку собі загальну рівність у дусі того самого «інтернаціоналізму», який завжди виглучувався на користь панівної мови і культури. Адже, виконуючи останнє розпорядження, не вельми прихильні до державності української мови виконавчі органи не дуже багаті, щоб не сказати мізерні, ресурси року нових парламентських виборів і власну увагу певно ж віддавати саме рідині мові. Зокрема ті, які вони час від часу пробують узаконити як «офіційну» для своєї області, району, а то й окремого населеного пункту.

Отож, гадаю, нема чого покладатися на те, що офіційно оголошувані заходи на змінення державності української мови запрацюють самі по собі згори, ставши обов'язковими для повсюдного послідовного і наполегливого втілення в життя. А всім верствам народу, ім'я якого згадані «заходи» пишуть з великої літери, та й кожному зокрема належить не минати свою увагою в рідині мові, скажемо услід за Кобзарем, «ніже титли, ніже ті коми», а тим більше й окремого слова. Особливо якщо воно, будучи з правіків шитом українським, виявиться чи то спотвореним, чи «репресованим», вітісненим із його законного слововживання іншомовною стихією на користь чужорідного, привнесеної у часи лихоліття. Адже й справді за гаслами про порятунок, захищати рідину мови хто тепер, особливо з журналістів, уживає узаконені титули «міський голова» чи «голова адміністрації»? Замість них, як реп'яхи на чисту одежу, ліпляться до нашого мовлення чужинські «мер» і «губернатор», а замість підопічного ім'я «краю» чути вже «регіон». І хай разбереться не представник духовно-елітарних прошарків, а простий смертний із його нелегким обов'язком «робити хліб» чи «гнати трубу», у яких випадках належить вживати, скажімо, зайдші із того ж закордоння слова «спікер», «спікер» і «тампак». Шодо цього вже й анекдоти почали з'являтися.

Але «о'кей», як мовить Коля Сентябрь, тобто Микола Вересень із програми «Табу». Залишмо анекdoti, парламентські висоти і гастрономично-гігієнічний побут із їхньою даниною моді і кон'юнктурі. Торкнемося сфери видовищ, яка після хліба чи не найбільше здатна впливати на наші емоції, свідомість, а отже, і на наше мовлення. Недарма ж після історичного жовтневого перевороту «великий вождь», іменем якого навіть негрів спокутило до вивчення російської мови, наголошував, що «из всесх искусств для нас важнейшим является кино». А через деякий час його «вірний послідовник» що тезу її загадково продовжив: «Кино в руках советской власти может и должно дать чудеса». Ці цитати «геніїв тоталітаризму», гадаю, багатьом пам'яті. Вони прикарали стіни ледве не кожного кінотеатру. Не знаю, якому, а мені, пряміром, тільки в часи хрущовської «відліги» відкрилося, що ім'я тому чуду – тотальна русифікація.

Однак все тече, все зміниться. По «відлізі» і «застою» настала її «весна» відродження. В кінотеатрах вже давно познімали ті розігнані відчуття. Та й внаслідок технічної революції глядачіні не вельми поспішає взагалі до будь-яких театрів. Найважливішим тепер стало мистецтво «одинадцятій музи» з його чаклунськими багатоканальними «ящи-

ками», перед якими без відриву від домашнього вогнища всідаються мільйони. Отож, яка мова з тих «ящиків» лунатиме, також буде її наша мовна культура, а відповідно й повага до нашої державної мови. Звичайно, незважаючи на вкрай скруте економічне становище, нині ситуацію в галузі українського кіно не змінити з періодом, коли творив свої фільми виконавчий на берегах зачарованої Десни О. Довженко та й наш країнин, буковинець із надпрутського села демонологічної назви Чортория I. Миколайчук. Адже вистраждані ними творіння, перенійті любов'ю до свого народу і його української мови, були найпершими об'єктами ідеологічних проробок, заспівувачами, підспівувачами яких нерідко ставали свої ж таки землячки. Пригадаймо долю сценарію «Україна в огні» або фільму «Білій птах з чорною ознакою». Нині, крім своїх фільмів (яких украй іще мало), вже багато зарубіжних серіалів зувається українською, і глядачі, виховані на зразках «важнішого» из искусств в руках советской власти, перестали дивуватися, що в них і негри говорять по-українськи. Вже й настірлива реклама переважно зарубіжних товарів та й без неї «подавляючих» російськомовних видань теж зувається українською мовою. Чим не досягнення?

із російського слова «действительно»?

Прошу нетерпеливих опонентів не поспішати із запереченням, що слово «действенно» – ніяка не калька, а узаконена в українських словниках лексема. Адже йдеться, зокрема, про даний випадок. Та й узаконення в словниках – не безмежне. Нагадаймо, пряміром, що навіть у Російсько-українському словнику Калиновича, який фахівці називали ще російсько-російським за явно виражену умисність наближення української мови до російської, як перший відповідник слову «действительно» зазначене слово «справді».

Отож, питаетесь, чим воно завинило, що нині ми його так неухильно обмінаємо? Може, своїм звучанням? Але ж його відкритий наголосений звук «а» зуває куди милозвучніше, ніж те ж наголосене затиснуто-свистяче звукосполучення «ійс». До того ж слово «справді» етимологічно зоріентоване на ідеали права, правди, справедливості, а не на дійсність, часто непевну, а то й ворожу суспільному правоустрою.

Крім того, слова «действено», «дійсний» явно пізнього походження, яке і лінгвістами належним чином не з'ясоване. А їх використання не підтверджується у словниках прикладами із Шевченка або іншого мученика, зачинателя справді українського кіно О. Довженка, який

згадав! «Та це ж бо, то є чистісінка правда».

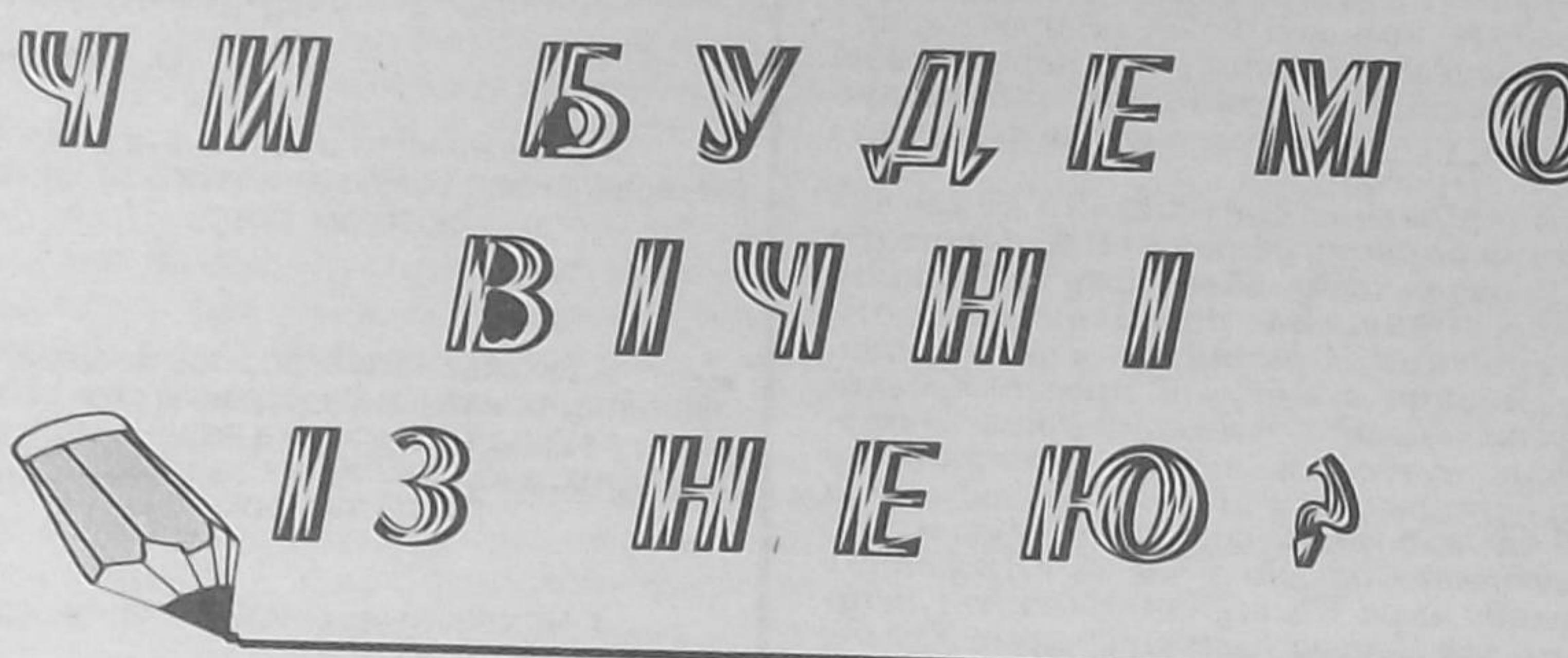
Отож, якщо справді виходити з історичного права українського народу на державну незалежність і на державність української мови, із реалій, тобто із правдами пінішнього її функціонування, та із засад загальнолюдської справедливості, то нам би належало у ході реалізації схваленої Президентом акції та й «Комплексні заходи» Кабміну добитися того, аби «уроки української мови», які передбачено провести в державних установах, започаткували постійнодіючу систему філософсько-культурологічних семінарів з обов'язковою програмою культури спілкування державною українською мовою. І коли ж це розпочати, як не тепер, у ході відзначення 1000-ліття писемності в Україні та 200-х роковин нової української літератури? Та й, крім державних установ усіх рівнів, слушно запровадити їх і в освітніх закладах для вчителів і професорсько-викладацького складу. Адже переважна їх більшість здобувала освіту за допомогою або ж російської мови, або «двох рідних мов», що і спричинило поширення того суржика, який піколи, окрім іронії, не в'яжеться з епітетом «чудовий» і предметом гордоців, про що співає П. Зібров, ніяк не може бути. Недарма ж, оберігаючи самобутність своєї національної мови, у Франції, кажуть, штрафують за англіцизми, а в загальноосвітніх школах Японії взагалі не вивчають іноземних мов.

Звичайно, було б дуже добре, якби приклад запровадження семінарів з культури державної мови та її забезпечення правових пріоритетів її функціонування показала наша еліта з еліт, а саме: новообрани депутати Верховної Ради. Адже кому, як не їм, належало б на підтвердження готовності кожного служити великій справі загальноукраїнської консолідації започаткувати процес хоча б із мовної консолідації самого парламенту? Такі семінари допомогли б недержавномовним депутатам освоїти державну українську мову не гірше Президента, якого їхні попередники зробили їхні піввічні, однак собі забезпечили, крім інших привileїв, ще й «мовну недоторканість». Деякі ж «державномовні» депутати могли б підвищити рівень мовної культури, що допомогло б уникнути у своєму мовленні хоча б таких мовних кальків із братньої мови, яких сором з високої трибуни і в ефір посилали. Зрештою, можна було б припинити і пряме транслювання із сесійної залі, яке слухачі здебільшого вже вимикають, оскільки воно їм, крім роздратування, нічого не дає. Натомість вивільнилися б кошти для фінансування згаданих семінарів.

До такого починання варто було б долучитися, і то активно, і ревним сповідникам ідеології «інтернаціоналізму», яким все ще дорого символи серпа і молота і образ творця «першої в світі соціалістичної держави». Адже це саме він, напукаючи ще делегатів ХІІІ з'їзду очолюваним ним партії, писав у своєму листі: «...інтернаціоналізм з боку гноблячої, або так званої «великої» нації (хоч великої тільки своїми насильствами, великої тільки так, як великом є держиморда), повинен полягати не тільки в додержанні формальної рівності націй, але і в такій нерівності, яка компенсувається з боку нації гноблячої, нації великої, ту нерівність, яка складається в житті фактично. Адже якщо, на думку вождя, саме такий інтернаціоналізм належало запроваджувати в час створення того Союзу, за яким вони нині тужуть, то актуальність його в тисячу разів важливіша для молодої незалежної України, де не тільки не подбалі про забезпечення українському народові і його мові згаданої компенсації, а наявні, все робиться, аби та нерівність, насаджувану з боку «великої нації», якомога більше поглибити.

Але на таке чудо марно покладати надії. Належить пам'ятати інше: спрвижніми творчими, захисниками неповторної самобутності, державної гідності української мови як у минулому, так і в незалежній Українській державі і інші мусять бути не пролетаріат, у якого і справді «нет родин», і не здебільшого непевні елітарні прошарки, а широкі верстви свідомого своїх національних інтересів громадянства України. Це найперше їм заповідає поет, століття якого нещодавно відзначали: «Всім серцем любіть Україну свою, – і вінчі ми будемо з нею!»

ВІКТОР КОСЯЧЕНКО,
доцент ЧДУ, письменник, голова
Чернівецького обласного об'єднання
товариства «Просвіта»

Але чи можна бути з цього задоволенім, коли українськомовного глядача упідозвіж фільму та й реклами пауз прикро вражаюти такі відступи від норм української мови, які спонукають не раз подумати, що цим важливішим із мистецтв займаються або ж надто поспішливо, або ж такі фахівці, котрим, як засвідчив ще з тоталітаризму в усмішках П. Глазовий, українська мова – тільки засіб заробітку, а не особистого спілкування. Або ж іте, й друге вкупу. Для мене, одного із мільйонів лав телеманів, найпоказовішим у цьому стало слово, яке, мов іржаві цвях у білій стіні, настірно пронизує і серіали, і реклами. Ось, пряміром, із кіношників діалогів:

— Про неї ходять лихі чутки.
— Дійсно?
— Адже тобі потрібне пальне?
— Дійсно!

Або приклади із реклами пауз: «Мама дійсно знає, що треба дитині!», «Мой зуби таки дійсно погані...», «Борис» – це дійсно швидка допомога!».

Чи дивуватися, що й мовці різного рівня в телеспілкуваннях із телеглядачами та й поза ним не знають іншого слова, як тільки «дійсно». «Це дійсно важливо», – говорить депутат, – прийняті бюджет у першому читанні». «Цей експеримент є дійсно унікальний», – наголошує провідний спеціаліст Інституту ботаніки НАН України, заперечуючи твердження деяких ЗМІ, іби космічний політ В. Кащенка в експерименті «Колумбія» був чисто пропагандистським з боку незалежності України. Не міг я, грішний, не зафіксувати і в телерозмові ректора Національного технічного університету, в одній особі і міністра всієї нашої освіти, такий, зокрема, зворот: «І якщо ми доб'ємося, то це дійсно здійсниться». Зрештою, і в концепті популлярного співака П. Зіброва, де лунали окрім оптимістичною мелодією слова «І є в нас мова своя чудова, і в нас гордість, і є краса», конферансне заявляє слухачам: «Мені дійсно дуже приємно»...

Звичайно, це дуже добре, що вже і в концертних залах зуває пісні на честь нашої віками утискуваної мови. Та чи робить нам честь подібне її знання, отакий рівень спілкування нею? Чи є підстави для тієї гордості, коли ми, знехтували розсилами української синоніміки, експлуатуємо одне словечко, що з причини тривалої «белодедовщини», внаслідок нашого роздвоєння між «рідними мовами» обираємо явну кальку

про свою любов до рідної мови і до України міг би сказати словами Кобзаря: «так люблю, ...що проклену самого Бога, за неї душу погублю». Натомість і «дійсно», і «дійсний» ілюструються прикладами із Нечуя-Левицького, письменника вищої духовної освіти, більшість творів якого вперше було опубліковано в Галичині, де нерідко й редактувалися відповідно до запровадженого свого часу австрійським урядом московсько-французького «язигія» замість живої української мови. Згодом, правда, його під тиском громадськості (згадаймо хоч би статтю упомянутого буковинця Ю. Федъковича, звернену до царського уряду «Що не було запізно») із школної практики було усунуто. Але вже, мабуть, такі пісноні зувають, які проросійські біль

СЕСІЯ ГОЛОВНОЇ РАДИ

Всесукаїнського товариства «Просвіта» відбулася 8 травня у Києві.

На порядок денний вносилося шість питань, головним серед яких було «Нова політична ситуація та завдання об'єднання «Просвіти» у посилені національно-просвітницької роботи у зв'язку з підготовкою та відзначенням 130-річчя Товариства «Просвіта». В цьому ж ключі розглядалося й наступне -- «Про акцію «Передаймо нашадкам наш скарб -- рідну мову».

Основну доповідь виголосив Голова Всеукраїнської «Просвіти» Павло Мовчан, якого учасники Ради привітали з повторним (уже втретє поспіль) обранням у народні депутати Українського парламенту.

Доповідач наводив на важливості поважного ювілею організації як загального заходу щодо популяризації національної української ідеї. Сьогодні українці мають залученість концепції та ідеї, які відсувують українську націю на маргінус культури. Нé українці, а антиукраїнські сили, на жаль, провадять нині в державі національну і державчу політику. Вони ставлять на перше місце економічні проблеми, ігноруючи духовні запити українців. В Україні є значний свідомий національний елемент, але він дуже дезорієнтований після виборів, бо яких патріотичні сили прийшли розпорощеними.

Слід, отже, посилити організаційну роботу, змінити структуру Товариства, виходити на нові методи діяльності. Старі форми роботи -- організація читальень, книгодивидання в умовах засилля російськомовної книжкової продукції не дають результатів. Саме тому 130-річчя «Просвіти» слід використати для консолідації та підсилення патріотичних сил.

З конкретними пропозиціями до загальноукраїнської ювілейної програми просвітницьких заходів виступили більшість голів обласних об'єднань.

Про посилення лекційної пропаганди від слова голова Івано-Франківської «Просвіти» Степан Шулепа. Прикарпати відзначатимуть поряд із ювілем «Просвіти» ще два свята -- 10-річчя своєї нововідродженії організації та 90-річчя від дня народження провідника ОУН Степана Бандери.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

Київ

від 19 січня 1998 р. № 36
Про відзначення 130-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Підтримати пропозицію Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка про відзначення 130-річчя цього Товариства, яке виповнюється 8 грудня 1998 року.

2. Утворити Організаційний комітет з підготовки та відзначення 130-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка (далі -- Організаційний комітет).

Призначити Віце-прем'єр-міністра України Смолія Валерія Андрійовича головою Організаційного комітету.

3. Затвердити персональний склад Організаційного комітету. Дозволити голові Організаційного комітету в разі потреби вносити зміни до його персонального складу.

4. Організаційному комітету розробити і затвердити в місячний термін заходи щодо підготовки та відзначення 130-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАХОДИ

підготовки та відзначення 130-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка

1. Забезпечити широке висвітлення заходів з підготовки та відзначення 130-річчя діяльності Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка

Протягом року Секретariat ЦП, Мінінформ, Держтелерадіо разом із Центральним правлінням «Просвіти»

2. Державному інформаційному агентству України (ДІНАУ) подавати матеріали ювілейної тематики у щоденний стрічці оперативної загальнополітичної інформації, віснику «Україна», хроніка подій», серії «Новини України», віснику «Панorama» для районних, міськрайонних та міських газет.

Протягом року Мінінформ, Держтелерадіо разом із Центральним правлінням «Просвіти»

3. Провести урочисті засідання, присвячені ювілею «Просвіти» у всіх обласних центрах і містах України

IV кв. 1998 р. Обл. об'єднання «Просвіти»

4. Організувати виступи у трудових колективах, навчальних закладах, військових частинах українських письменників, науковців, митців, громадських діячів «Просвіти»

Протягом року Міносвіти, Міноборони, НАН України, Мінкультури разом із «Просвітою»

5. Провести урочисте засідання представників громадськості, присвячене 130-річчю «Просвіти». Делегації від кожної області - 20 осіб, з діаспори - 50 осіб

7 XII.98 р. Оргкомітет, Кіївська держадміністрація, Мінкультури, Держкомнац разом із Центральним правлінням «Просвіти»

6. Виготовити та встановити пам'ятні дошки на спорудах, які свого часу займала «Просвіта» в містах, селах та населених пунктах України, де діяла «Просвіта»

до I.XII.98 р. Обл. об'єднання «Просвіти» разом з місцевими органами влади

7. Видати книги про історію діяльності «Просвіти» з робочою назвою «Просвіта» - історія, сучасність, «Якби ви чулися так, як треба» (проф. А. Погребний)

do I.XII.98 r. Видавничий центр «Просвіти», ЦП «Просвіти», Мінінформ

8. Видати матеріали із серії «Постаті» (до 130-річчя «Просвіти»). Літературно-біографічна бібліотека про уславлених просвітіян

до I.XII.98 r. Видавничий центр «Просвіти», ЦП «Просвіти», Мінінформ

9. Створити телеролик «Сучасна «Просвіта»: досягнення та перспективи»

до I.XII.98 r. Телекомпанія «Просвіта» спільно з ЦП «Просвіти»

10. Випустити художні конверти, художні листівки та серію поштових марок до 130-річчя «Просвіти»

до I.X.98 r. Держкомзв'язку спільно з «Просвітою»

11. Організувати виставку «Просвіті - 130»

Do 7.12.98 r. Український дім, Головархів

12. Провести конкурс на кращу пісню про Україну

до I.X.98 r. Мінкультури, Спілка композиторів України

13. Провести тематичні вечори, присвячені ювілею даті в навчальних закладах і трудових коливах, військових частинах

до I.XII.98 r. спільно з «Просвітою»

14. Виготовити пам'ятні медалі

до I.X.98 r. Секретariat ЦП, Мінінформ України, Нацбанк України

15. Підготувати документи для відзначення кращих просвітіян

до 8.XII.98 r. Секретariat ЦП, обласні об'єднання «Просвіти»

16. Провести конкурс серед школярів України на кращий твір про «Просвіту» (до 130-річчя заснування «Просвіти»)

до I.X.98 r. Секретariat ЦП, обл. об'єднання «Просвіти», Мінісвіти

17. Провести Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Роль «Просвіти» у становленні Української державності»

вересень-жовтень «Просвіта», НАН України, Міністерство України у справах науки і технологій, Мінісвіти, Міноборони, Міністиці, Держкоміт України у справах національностей та міграції

18. Встановити щорічну премію «Просвіти» ім. Нестора Літописця

Центральне правління «Просвіти», Мінінформ

19. Відзначити активістів «Просвіти» державними нагородами

Центральне правління «Просвіти»

УХВАЛА

сесії Головної Ради ВУТ «Просвіта»
імені Тараса Шевченка

Всього — 39 чол.

Присутні — 34 чол.

Центральне правління 9 квітня 1998 р. розглянуло стан справ у Рівненському обласному об'єднанні «Просвіти».

У період виборчої кампанії у Рівненському міському окрузі до Верховної Ради України балотувалися двоє просвітіян: голова Рівненської обласної «Просвіти» Володимир Ковтунець, який представляв блок НЕП, і голова ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка Павло Мовчан від блоку «Рух за народ, за Україну».

З перших днів виборчого марафону В. Ковтунець і його група підтримки вдалися до непріпустимих методів агітації. Зокрема, була виготовлена листівка, підписана А. Буртовим, В. Куюдою, В. Яременком та Н. Байко, в якій грубо пересмікалися факти фінансової та ідеологічної діяльності «Просвіти» з метою компрометації ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Центрального правління.

Згодом, уже після закінчення виборів, на яких переконливо переміг П. Мовчан (В. Ковтунець зайняв 8 місце, набравши вп'ятеро менше голосів), саме з подачі В. Ковтунечі в газеті «Дзвін», органі Рівненського обл. «Просвіти» від 24.04.98 р. з'явилася публікація під заголовком «Звернення до просвітіян», автори якої недвозначно закликають до руйнації Всеукраїнського товариства «Просвіта», намагаються внести розкол у її ряди.

З цією ж метою В. Ковтунець і кілька його прибічників знехтували ухвалою Центрального правління від 9 квітня 1998 року, в якій указано на порушення Статуту Товариства (ст. 3.6, п. «г», ст. 5.10, п. «ж», ст. 4.1) і про недоцільність його переведення на посаді голови Рівненської «Просвіти».

У період підготовки до обласної звітно-виборчої конференції до Центрального правління почали звертатися районні об'єднання Рівненщини (Костопільське, Рівненське) з повідомленнями про те, що поспішно проводяться збори районних об'єднань із порушеннями Статуту по виборах делегатів на обласну конференцію.

Центральне правління рекомендувало

Ухвала приймається одноголосно.

«МОВ ПАРОСТЬ ВИНОГРАДНОЇ ЛОЗИ»

Наш спеціальний кореспондент Микола Литвин нещодавно повернувся з Литви і ділиться з читачами своїми враженнями від поїздки.

Польща квітне латиною,
Литва квітне русиного.
Без той в Польщі не пребудеш,
Без сей в Литві дурнем будеш.

З другого Литовського статуту 1566 р.

У Вільної, на гранітному постаменті, подарованому незалежної Україні незалежній Литві кілька років тому, постав величний пам'ятник Гедиміну (1316–1341). У такий спосіб Литва і Україна вшанували пам'ять Великого князя литовського, дві третини володіння якого складали українські етнічні землі і який називав себе королем литовським і українським — «гех Litwinorum Ruthenorumque».

Леся Українка писала: «Хто визволиться сам, той буде вільний. Хто визволить кого — в неволю візьме». Гедимін та його сини Ольгерд, Любарта і Кайстут, визволивши наших предків з ненависного золотоордынського ярма, проте, не взяли їх у неволю.

М. Антонович («Історія України». Прага, 1941) пише, що «Литовська доба була іншою формою нашої держави, анж Київська чи Галицько-Волинська, але тільки формою». Державне хотіння українців знаходило свій вислів у об'єднанні довкола династії Гедиміна». А тому знаходило, що литовські князі не нав'язували українцям свої звичаї та віру, а навпаки — язичники ставали християнами, послуговувались у всіх сферах життя українською мовою як загальнодержавною. Для того, щоб переконатися, що це було саме так, досить пограти збирки законів Литви-Русі, так званій другий Литовський статут 1566 року.

Українці з обох берегів Дніпра і Дністра вважали Литовську державу своєю і охоче ставали на її захист. Так, з 15 литовських полків, що брали участь у битві під Гримвальдом (1410 р.) з хрестоносцями, 7 походили з Наддніпрянщини, а з 16 польських — 6 виставили Галичину та Поділля.

Двохсотлітня доба і панування Гедиміновичів на Україні увіковічена в прізвищах — Литвин, Литвиненко, Литвинець, Литвинчук, Литвак та назвах сіл — Литвинівка, Литвиновичі, які можна знайти в кожній нашій області.

Та з приєднанням Великого князівства Литовського до Польщі литовсько-українські зв'язки не зникли. З Литвою навіки пов'язано ім'я Святого Йосафата (Івана Гавриловича Кунцевича, 1581–1623), який народився у Володимири-Волинському, був ченцем Вільної Василіянського монастиря і все своє подвигницьке життя поклав на віттар об'єднання Української православної та Української греко-католицької церкви у єдину Українську помісну християнську церкву.

Вільно-Вільно навіки освячений іменем Тараса Шевченка. Во що тут, в 1829–1831 роках, він, будучи козачком графа Василя Енгельгардта, не лише кохав і страждав, не лише опановував першопочатки професійного мальства, а й вчився боротися «за нашу і вашу свободу».

На Вільно-Вільному цвінтариї Єфросинії Полоцької спить вічним сном Яків Головацький, один із творців славної на цілій світ «Русалки Дністрової», вагомої підвалини сучасної української літератури.

Литва у 20–30-ті роки надавала притулок і громадянство не лише політичним і військовим діячам УНР, а й лідерам та боївикам УВО–ОУН, за якими полювали советські та польські спецслужби. Згадаймо приналежні одного такого литовського громадянина. Це — Свєн Коновалець, полковник Української Народної Республіки та командир Української військової організації (УВО).

Не деіnde, а в Литві, у роки найжахливішого більшовицького терору супроти всього українського, на повен голос звучало вільне українське слово, виходили в світ періодичні видання — «Сурма» та «Вісіт літовсько-українського товариства». Працював український театр, відзначалися на державному рівні роковини народження та смерті Тараса Шевченка, по радіо лунала українська мова та українська народна пісня.

Від 1940 року, коли Советська армія «визволила» Литву, всі українські організації та видання перестали існувати. Українці були потрібні більшовикам лише як «русскоязичні», тобто знаряддя повного змосковщення волелюбного литовського народу. Але українці Литви не захотіли змирітися з роллю «могильників» народу, який щедро поділився з ним своїм хлібом і

служити і вашим, і нашим, захоче ловити пропагандистську рибку в каламутній воді, того безоглядно виставляють за двері.

У Литві ніхто не забороняє нелитовцям — росіянам, українцям, білорусам, євреям, полякам плекати свою рідну мову та культуру. Але тільки у вільний від основної роботи час і в межах, дозволених законом. Українці мають сьогодні свої радіо- і телепрограми, газети, недільну школу, хори, ансамблі, танцювальні колективи, мають приміщення, де можуть збиратися і спільно розв'язувати свої проблеми, велику книгохідну. Те ж саме мають і представники інших національностей.

І ще мене вразило ставлення литовців до своєї національної грошової одиниці — літа. У Литві (знову ж таки на відміну від нас) ніхто (навіть найзатятіші «советские russkoязычные») не посміє назвати літа рублем. Літ — це священний символ Литовської державності, гордість малого числом, але великого духом народу.

В незалежній Литві неодноразово бували наші президенти Л. Кравчук та Л. Кучма. Невже вони не бачили разючих, якісно вищих на кілька порядків за наші, змін у всіх сферах суспільного життя цієї держави? Невже не запитували себе і своїх радників: чому так сталося, що Україна, яка на старті серед інших держав, що виникли на румовищах СРСР, мала найвищі економічні показники, нині скотилася чи не на передостаннє місце? А Литва, економічні показники якої на старті були набагато нижчі за інших, за життєвим рівнем пересічного громадянина вже здоганяє Польшу, Чехію, Словаччину? Чому обличчя громадян України, яку поєт назавв «сонячною Елладою», на відміну від обличчя громадян Литви, здебільшого землисто-сірі, а очі — погаслі, задивлені не в майбутнє свого народу, своєї держави, а у своїх хронічні біди та печалі? Чому громадяни незалежної України голосують за збанкрутілу в цілому світі комуністичну ідею, а громадяни незалежної Литви обирають на президента людину, яка зі зброями в руках боролася з носіями цієї ідеї? Не знаю, чи задавали собі і своїм радникам наші президенти ці сакраментальні питання, але я, будучи в Литві, питав у свого заболеного серця: чому? чому? чому? А мабуть, тому, сказали мені серце, що в них навіть комуністи, на відміну від наших симоненків та моїсєенків, свої, литовські. Їхні уряди та парламенти, попри всі ідеологічні розбіжності, — литовські. Литву кожен литовець і нелитовець (за винятком хіба що «советских russkoязычных») вважає своїм рідним домом і нікому не дозволить витирати об литовську мову ноги, насміхатися над державними символами.

А в нас? Чи мали ми за сім незалежних років український уряд та український парламент? Чи мали ми українського не лише за національністю, а й за духом президента? Не мали і, як показали останні вибори, ще довго не матимемо. Й від цього всі наші біди. Тому й стоять фабрики та заводи, розвалюються колгоспи і радгоспи. Тому люди роками не отримують зарплати в той час, як з України пливуть рікою у банки Європи та Америки вже не мільйони, а мільярди долларів.

«Загинеш, загинеш, Україно! Не стане й знаку на землі...» криком кричав Тарас Шевченко. І справді загинемо, якщо не стане Україна усім нам — і українцям, і росіянам, і євреям — рідним домом. Якщо не виметемо з цього рідного дому все сміття на вулицю. Якщо не плеєтимемо, «мов парость виноградної лози», за прикладом литовців, і свою державну мову.

Микола ЛИТИН

Українське посольство у Вільнюсі.

Катерина МОТРИЧ

Месіанство чи «терня ү боки»?

(або проблема Української церкви в історичному контексті)

Закінчення. Початок див. числа 2–4.

Можна було б аж так глибоко не робити екскурс у середньовіччя та ще й чужої держави, коли б розрив із нею не був такий трагічно тяжкий, як і «приєднання». Коли б ми звільнилися від цієї держави духовно, що є основним. Адже істинна воля починається з духовного, як і неволя – з поневолення духу. Саме тому всі грабіжники та варвари, посвячені в «тайни беззаконня», найперше намагалися відібрати в народів віру, поруйнувати храми, знищити духовенство і поставити те, що буде виконувати всі іхні повеління. У такий спосіб народ позбавляється духовного захисту, що є надійнішим і значущішим від міцної держави, армії.

Однак зробимо ще кілька, але надто важливих, екскурсій у наше минуле. 1051 рік. Князь Ярослав Мудрий скликав у престольному Києві собор, на якому було обрано митрополитом Київським Іларіона. Хоча Київ і належав до Константинопольського Патріархату, але фактично то вже була незалежна церква, на чолі якої вперше стояв не грек, а українець. Удруге на престол глави нашої церкви був обраний у 1147 році Клим Смолянич. Удару по автокефалії нашої церкви, Київської митрополії, завдав судальський князь Юрій Долгорукий. Захопивши княжий престол, він зняв і митрополита, про якого сказано, що такого «книжника і філософа в руській землі ще не було». Князь, з ім'ям якого пов'язане створення Московської держави, завдав першого удара по самостійності Київської митрополії.

Його ж син Андрій Боголюбський переворив престольний Київ, у який зійшла Божа Благодать, на велику руїну. Літописець малює картини пекла: горіли церкви, убивали християн, розлучали сім'ї і вели в полон, усе грабувалося й вивозилося, навіть ризи й ікони, книги та дзвони були вивезені грабіжниками. Було викрадено й нашу святыню – ікону Вишгородської Божої Матерій переіменовано на Володимирську. Попередньою слави і величі після цього нападу Київ так собі й не повернув.

Зупинимося на ще одній важливій вісі нашої історії, часах, коли ж таки мала та «хвостата мітла». Коли ж підписав той трагічний для України договір гетьман Б. Хмельницький? 1654 року! І це 666-й рік по хрещенні (1654-988=666). Наша національна пам'ять береже і той факт, що вчорашні язичники хрестив, як сказано в літописі, «мечем і вогнем». Каста волхвів, що заправляла усім недержавним життям краю, володіючи «тайнами беззаконня», залишила охрещений Київ, перетнула Дніпро, сковалася у непрохідних лісах понад Прип'яттю і на тисячу (!) літ проклала Київ... Така побутує нетрадиційна думка...

Бо ж чи не забагато всього для тисячолітньої історії одного народу?! Орди половців, печенігів, хазарів, орди Чингісхана, Батія, турецько-татарських нападів, польська, австро-угорська неволя, неволя з півночі, заходу! Як порятувати край? Звісно ж, що заручитися підтримкою та допомогою православного царя. 1654-го. Ось вона вершина прокляття!!! Адже жоден нападник не приніс такого лиха у всій його множинності, глибині й всеохопності, як той військовий договір, названий лукавою братією «споконвічними мріями двох народів-братьїв».

Москва ж рублями й соболями таки вирвала в Константинополя Київську митрополію і приєднала до себе. То був рік 1686-й. І та неправда її насильство, що є богоопротивним явищем, повернулася

до «трьох народів-братьїв» рівно через 300 літ – 1986 роком. Чорнобильською епохою. Ось що таке катинські прийоми у святій справі. Бог і насильство не сумісні. Бог – це Правда, Любов і Воля. Іде у справах церковних діють методами лукавими, підступними, насильницькими, там відсутній Бог. Там владарює його одвічний ворог. І тому, коли сьогоднішні антихристи звинувачують християнство в тому, що воно насаджувалося насильно і що церква часто виконувала волю держави, то ще раз наголосимо: це не Спасителева дорога. Він сам нею не йшов і нікого не кликав неюйти. І не вчів цвому своїх Апостолів та послідовників. То не Його воїнство, дарма, що діє під прикриттям християнства. У лукавого різного методи боротьби.

Вкраїна творить свою державу. У ній ще панує хаос і беззаконня, бо, вийшовши з пекла та добре виваллявшись у імперському багні, маємо пройти чистильще. Але та містична сила, що загнала нас у те страшне пекло 1654-го року, що зв'язала наш дух 1686-го, не відпускає нас іще на справжню волю.

Понад шість тисяч церков в Україні, найкращих, найдобротніших, зведені руками наших талановитих зодчих, належать церквам сусідньої держави. До того ж, тій її частині, що злилася з державою царською ще 1613 року, а потім 1943 була відновлена Сталіним, що теж покладав великі надії на Константинополь.

До всіх псевдомесіанських лозунгів додався ще один: «Матеръ-церковъ». Тобто – РПЦ. На що ж розраховують її ієрархи – на українську амнезію? Відколи це внучка Москва, що відродилася через 159 років після хрещення сивого Києва, що вже сяя золотими банями церков, як тільки закладали перші камені кремля, на вершині другого тисячоліття раптом перетворилася у матір свого прабатька?

Це за таких молив Серафим Саровський, але молитву праведника не прийняв Отець Небесний.

Рядянський і пострадянський періоди РПЦ позначені такою імперською винахідливістю і «святістю», що інколи здається, що вона разом з Москвою не лише третій Рим, а дітище самого Нерона. Спостерігаєш за багатьма, що діють від імені цієї церкви, і думаєш: про Сардійську Церкву сказано у Об'явленні Св. Івана Богослова чи про РПЦ: «Я знаю діла твої, що маєш ім'я, ніби живий, а ти мертвий. Будь чуйний та решту зміцнюю, що мають померти. Бо Я не знайшов твоїх діл закінченими перед Богом Моїм. Отож, пам'тай, як ти взяв і почув, і бережи, і покайся».

Вона легко віддає анафемі, оголосила неканонічною і неблагодатною Українську церкву, що вийшла із її складу. Тобто до 1686 року Київська митрополія Константинопольського Патріархату була канонічною і благодатною, а коли побувала у складі РПЦ, то стала і неканонічною, і неблагодатною. Що ж, тут логіка таки є...

Українська церква Київського Патріархату носить сьогодні тавро «раскольницької» та анафемується за один великий «гріх» – небажання підпорядковуватися Москві. Небажання визнавати насильницьке приєднання 1686 року. І все. Перед Богом та перед Православною Вірою нікого гріха немає. Тоді до якої «благодаті» та «канонічності» варто віднести такі незаперечні факти нашої недавньої і сучасної історії із життя РПЦ? Ну, наприклад, співробітництво з НКВС, КДБ, КПРС? Вико-

нання потаємних наказів вже в останні десятиліття відвертати брутально мирян від церкви, віри (про хрещення й вінчання) доповідалося в райкомі партії, тому священик вимагав показати паспорт. У часи сталінського мракобісся та й пізніше вдавалося таинство сповіді (!!!) і тим множилися ряди репресованих та закатованих. Звісно ж, що це робили лише ті, про яких Спаситель сказав: «Я знаю діла твої, і що де ти живеш, там престол сатани. І тим самим ти іменуєшся».

Чи візьмемо роки недавні. Відомо, що церква молиться за всіх загиблих та замучених. У всеукраїнському молебні по убієннях голодом взяли участь усі церкви в Україні сущі, окрім православної Московського Патріархату.

Важко зрозуміти й заявки багатьох священиків, монахів і монахинь, їхню ненависть до української мови, яка, за їхніми словами, «твореньє дьявола». Такі думки й почуття повинні бути відсунутими у широ віруючої людини. Такою злостівство й ненавистю завжди були переповнені лише сатрапи, душителі духу національного. Бо ж віруючі люди знають, що означає День святої П'ятidesятирічниці. А це день зародження православної церкви, коли Святий Дух зійшов на Христових Апостолів і вони «почали говорити іншими мовами, як ім'я Дух промовляти давав». Отож повеління Святого Духа, щоб усі народи молилися Богу своєю мовою. Чи ж не відомо україноборам, що гріх проти Царя Небесного вважається найтяжчим? Чи нічого не промовляють слова й св. Апостола Павла: «Як багато, наприклад, різних мов є на світі, і жодна з них не без значення!» та: «Але в церкві волію п'ять слів зрозумілих сказати, щоб інших навчати, аніж десять слів чужою мовою!».

Незабгненим залишається і той факт, що деякі священики РПЦ закликали мирян голосувати на попередніх виборах за комуністів. У Росії за Зюганова, в Україні теж за «блок комуністів». Цей факт віддається просто-таки містичним: прагнення влади тих, хто знищував Христову віру, пустив у повітря храми часів ще княжої доби чи перетворював їх у звалища мінобрив, конюшні, куди безтаркими та возами заїздили безстрашні комуни. Чи, може, це глибинне розуміння й сповідування Заповіді «любіть ворогів своїх»?

Можна почути сьогодні в церквах імені патріархату сусідньої держави, щоб українські мирянини не святкували Дня незалежності, бо це свято від сатани, адже припадає на Спасівський піст. Он як надійно й поки що непорушно стоїть той «престол», як і в Переяславській церкві...

Чи ж така «любовь» та «меч обосічний» у Москві лише до Києва й України і бажання, як погрожує архієпископ Ростовський Пантелеймон «давіть хохлов, как тараканов», чи це випливає із імперської сути, тоталітарної ментальності і великороджавної вседозволеності? Бо як інакше розінити дикий розбій, який вчинив Москвський Патріархат у Хевроні (Палестина) разом із палестинськими солдатами над монахами Свято-Троїцького монастиря Руської Православної Церкви Закордоном. Був захоплений монастир, жорстоко побиті ченці, а стару ігуменю тягли за ноги і вона билася головою об східці.

Нашу церкву не визнають... Але скрітаймося і вітшмося досвідом тієї ж таки РПЦ, яка точнісілько так оголосила себе

незалежною 1448 року і незалежність якої 141 рік не визнавав Царгород. Час та історія усе розставляють на свої місця. Сам Господь Ісус Христос у «Посланні до семи азійських Церков» (Об'явлення св. Івана Богослова) не закликає усі такі різкі церкви до приєдання до якоїсь однієї, бачачи різні їхні земні діла. Та нехай ще втішите нас «Послання до Смірнської Церкви»: «Я знаю діла твої, і буду, і убозвсто, але ти багатий, і зневагу тих, що говорять про себе, ніби юдеї вони, та ними не є, але вони – зборище сатани. Не бійся того, що маєш стражданні! Ось діялог вкідатиме декого з вас до в'язниць, щоб вас випробувати. І будете мати біду десять днів. Будь вірний до смерті, і Я тобі дам вінця життя!».

Нас не лише не визнають, а не визнають ѹ історичної правди та справедливості. Нас бояться втратити. Чи ж задумувалися ми чому? Чи думали про той містичний вузол, що в'яже нас до імперії? Чому вона не хоче відпустити Україну повністю? Бо ж треба було б зректися усього, що довгі-предові століття іменувалося й іменується «исконно руским». А ще – втратити потужне джерело оновлення й сил, що живить ріку, яка бере початок з далекої півночі і розливается на великих просторах. У Золотій орді та Османській імперії це іменувалося «даниною кров'ю»: забирали з християнських родин вродливого здорового хлопчика-малолітка.

Російська імперія, що успадкувала досвід усіх до неї існуючих імперій, теж брала данину, але ще більш ненасиченіше, витонченіше й послідовніше. Петро I, наприклад, видав наказ російським солдатам, таї не лише їм, одружуватися на українках. Бо ж розумів силу цього крововливтя. Це ж він сказав: «Малоросійський народ и зело умен, и зело лукав: он яко пчела любодеяльна дает російському господарству и лучший мед умствений, и лучший воск для свещі російського просвіщення. Но у него есть и жало. Доколе росіяне будуть любити и уважати его, не посягая на свободу и языкок, дотоле он будет волом подъяреним и светочью російського царства...»

З тієї причини наш народ розганяється на всі необхідні та неосвоєні простори імперії. Це потуга фізіологічно-біологічна та фізична. Вона саме утверджувала імперію. Але є ще крововливтя духовне. Інтелектуальне. Культурне. І тут ми добраче попрощавалися на імперію. За довгі століття воно перетворилося у таке непогамоване дононство, що сталося приkre знесипені донора. Аж таке небезпечне, що поставило тяжкий діагноз донору.

Практика цього викачування та привласнення давня. Ще Катерина II збирала

при дворі кращих і талановитих людей імперії. Пригадуєте, коли Григорію Сковороді запропонували посаду та благаство при царському дворі? А він заграв на сопілку і сказав, що сопілка йому міліша і дорожча, ніж царська паска. Але то був великий філософ Сковорода...

Відкічка творчих сил з нашої землі до центру не припиняється протягом століт. Коли же імперської ментальності – немає чужого, а є лише мое. Тяжкий переступ Заповіді «Не пожадай» не знат і не знає меж. Тому українці Ведель, Бортнянський та Березовський стали раптом називатися російськими композиторами, як і Глінка та Чайковський. А Гоголь став російською словою. А Репін (Репін: дуже поширене козацьке прізвище в центральній Україні) став великим художником і теж не нашим. Козловський – великим російським співаком... А скільки їх безіменних, що пішли, зводили та вдосконалювали імперію своїми руками, талантами, мінляти завойовницьким код на мирний. Несте їм числа!.. А запітайте в Москві чи Санкт-Петербурзі про будь-кого з київських князів, і ви почуєте, що всі вони

І вже сьогодні московське телебачення розповідає про полтавську вишину сорочку, що «с юга Росії». О, трутизно імперської сваволі!..

Так, той містичний вузол, що в'яже нас до імперії, існує. Ті видимій невидимі сили, що борються за її буття, усвідомлюють силу України, Божої обранниці. І дари Святого Духа тут завжди були й будуть щедрими. І ніколи тут не припиниться народження талановитих, духовних, мудрих, терпливих, роботячих. Це німі мі ослабли від свого надмірного донорства таих різних жахітливих морів, що творила імперія, знищивши нас понад двадцять мільйонів. А за мирних обставин народ і край відродиться. От ісся тайна імперської «любові» до України! Втіра України - втрата величі й всесилля російської імперії! І ті імперські «жругри» (демони), про які так опулюють у «Розі міра» Д. Андреєв, знають про те, тому її вдається на всілкі хитрощі, підступи, злочини через своїх земних обранців, аби те могутнє джерело, що живило та й ще живить помираючу смертоносну ріку, втримати. Втримати її дух! Її церкву. Бо ж неволя духовна принесе й неволя фізичну. Бо ж дух диктує плоті й здоров'я, й хвороби, а не навпаки. З духового все починається й виршується! Буття й небуття народу.

Tому й не дивно, що Господь, що вже опікуються «процітанням» останньої імперії, як і всіх попередніх, і найперше вивів з її складу Україну (Білорусь до уваги не береться). І союз розпався. Наївні ті, що хочуть його реставрувати. Виконуючи волю батька гріха, не усвідомлюють, що жодній імперії, як їх не втримували вірні слуги, Господь такої ласки не подарував. Стер їх з лиця землі, «як витирають миску».

Однак сумно, що реставраторами будівлі, яка майже вже впала, виступають ті, що не повинні бути робити. Виявляється, підходять будь-які методи. На допомогу кличуть навіть наших святих, припинуючи їм те, чого вони не говорили.

Є в нас ще один великий поспанець, духовний сподвижник Лаврентій, в миру Лука Прокурор з Чернігівщини. Недавно канонізований Російською церквою. В Москві 1991 року вийшли спогади про цього святого, що вражают свою непресінністю. Духовний подвиг нашого святого возвеличує душу - наша земля подарувала ще одного праведника! І то недавно. Він відішов з рідної землі 1950 року, полишивши стільки світла на ній і таємничих знань. Однак 1994 року в Москві виходить ще одне видання спогадів про сподвижника - доповнене. В ньому вже є те, що потрібне «отечеству» та «матері-церкви».

Gвітій, якому відкривалися ворота раю й пекла, який бачив, здав, відчував те, що нам не дозволено осягнути, описав майже фотографічно, в деталях прихід до влади антихриста. Спочатку буде створена єдина планетарна імперія, над якою він і буде владарювати. Отож, праведник ціну імперії знов. Однак доповнені спогади про скіархімандрита чернігівського, що вийшли друком уже 1994 року, рясніють рядками та лексикою, так характерною архітекторам зруйнованої імперії зла. Виявляється, святий «говорив», що «Київська Русь була вмістє з великою Россією. Київ без великої Россії і в отдельності від Россії немъєслім ни в каком и ни в коем случае». Це просто таки історичне відкриття! Виявляється, що поруч із Київською Руссю була ще й «велика Россія». Або ще й таке: «Батька предупреждал: «Чтобы верны мы были Московской патриархии и в коем случае не входили ни в какой раскол»... («Почтение. Пророчество старца Лаврентия Черниговского и Его жизнеописание. - Москва. Русский духовный центр. 1994).

Cи ж не занадто знайома нам лексика? Авжеж що знайома! Надто вона сучасна та актуальна. Виявляється, що й про «самосвітів» «батюшка говорил». «В городе Києве никогда не было патриарха. Патриархи были и жили в Москві. Берегитесь самосвітської української группи (церкви) и унії». У вусті великого сина України імперські видавці вкладають і такі слова: «батюшка ответил грустно и печально: «бес в них войдет и они с католиками

злобой ополчатся против православной веры и церкви, но их будет позорный конец, а их последователи понесут небесную кару от Господа Царя Сына».

А яка ж кара чекає на тих, хто приписав праведнику ось такі чисто політичні проімперські думки? Чи ж міг наш український святий назвати боротьбу за духовну свободу, за повернення історичної справедливості, звільнення од неволі, в яку нас було загнано підступно й не похристиянська за «три сорока соболей і двести рублей», «сатанинської злоби» і «бунтом» против православної вери и церкви? Та ж кожному зрозуміло, чий це стиль, чия ментальність і чия філософія! Не пущать!

Zвісно, що наш святий не може нині заперечити. Але ж що думають ті, що так плякають усіх підряд небесною карою, що запевняють, що від московської патріархії ніяк не можна «откальватися и отходить», що це «величайший и непростительний грех и ни в самій житті, ни в будущій - це хула на Святого Духа» не проститься. Он як! Московський Патріархат вже ототожнює себе зі Святым Духом! Чи ж не є саме це хулою на Царя Небесного? Як же ось такі

однак якщо вони не хочуть повернути свої душі і своє сумління до Правди, не хочуть пізнати її, а їм любіша імперська гордина, то що ж це за віра? Бог - це любов. Чи, може, є її різновиди? «Як хто скаже: «Я Бога люблю» та ненавидить брата свого, той неправедомовещ. Бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може він Бога любити, Якого не бачить?»

Якщо наші брати православні та не відчувають нашого прагнення до повної, духовної, волі, стражденної долі України в жорстокій імперії, нашої боротьби за рідну землю, рідну церкву, рідну мову, рідну культуру, власну душу, непоневолену і неперероджену, всіляко чиняте опір нашому сходженню з Голгофи, то що ж це за брати?

Bже й державницькі сили, здається, змирилися з нашим волевиявленням, а ієрархи РПЦ чинять тому опір. Найбільша кривда, що свідчать можна і вчать тому мирян, що Українська Церква Київського Патріархату «неблагодатна», позбавлена дарів Святого духа. Та ж цей дар дается Богом, а не імперією! Царем Небесним, а не царями земними, поневоленими імперськими «жруграми». Чи не про них Спаситель

же сам Господь опікується «третім Римом», у якому зійшли всі гріхи світу, і ділить її, кришить на «глемена і язики», а дехто, не боячись тієї ж таки кари небесної, якою пляє інших, прагне ти «поділене царство зліти докуди».

Тож іще раз нагадаємо: роки 1686-ї та 1688-ї роки нашого насильницького прищепення до імперії. І ні на мить за всі ці століття не припинялася боротьба українського духу за власну волю, за верховенство над собою лише Бога, а не богів імперських. Вирвалися з тих «обіймів» напівживі, голі, голодні, з потрощеними душами, перероджену свідомістю, фізично хворі, ослаблені інтелектуально (за роки відкачування наймудріших до центру й винищення різними бійнями та голодоморами), з розхитаною психікою. Чи ж не забагато?.. А нас знову хочуть туди загнати і мовби через єдиний православний простір. Тож радимо ще раз перечитати Мойсеєве П'ятикнижжя. Про стогні єврейського народу у Єгипетському царстві, 420 літ стогнав народ і молив Бога вивести його на волю. Це ж було і в нас. Ми понад триста літ втікали з московського полону і таки втекли.

Vдень Великого Суду, прийшовши з батьківщини земної на небесну, Господь кожного з нас запитає, як ми несли свій хрест. Запитає, чому не все зробив, що міг зробити, бо «хто знає, як чинити добро, та не чинить, - той має гріх!» Чому не шанував, не цінував і не любив Батьківщини земної - України. Чому не цінував Його великого дарунку - Волі. Чому не допомагали її підвістися з колін і поміняли святий жезл поводірів на робу конвоїрів... Чого не піднялися до Мойсеєвої місії, а опинилися серед тих, кого він сорок літ водив по пустелі? Чи ж таки мусимо і ми пройти тих сорок літ по власній, чорнобильській пустелі, де вигорить рабство?..

Як ми всі зрозуміли, що «третього Риму» не буде, дарма, що за інерцією ще дехто рухається до міфічного імперського трону, який усе ще підімається у своїй неславі над «племенами та язиками». Його вже ніхто не хоче, хто має просвітлену свідомість. Не хоче і той народ, якому нав'язали ярмо «месії». Остання бойня в Чечні, горилодських трупів і розпач жінок-росіянок, що відшукували у тих завалах тіла своїх синів, іхній протест, а не церкви (!), яка не втрутилася і не зупинила побоїще криваве навіть на Різдво (!!!) і Великден, (!!!), промовляє про те, що цей народ давно втомився і не бажає вже никого «всвобождати» і «спасати», бути «богоносцем» та третьоримським народом. Він, як і всі інші народи, що вийшли з «сем'ї трудової», потребує дового історичного самооздоровлення. Дай, Боже, іому справжніх духовних поводірів, а не погонічів од батога та пряника.

Hам усім треба послішати. Бо ж планета поспішає, і роки минають, як місяці, місяці - як тижні, тижні - як дні, а дні - як години. Досвід землян залишив на скрижалах вселенської історії прості й зрозумілі письмена: усі народи всього лиши люди і мусить жити за законами смертних істот у відведеному їм часі і просторі. Якщо ж якийсь народ ставав зброєю покарання іншим народам у Божій правці, «терням у боки», то винен в тому і той, якого карають, і той, яким карають. Також ж, напевно, більше той, що опинився в ролі меча...

Хід останньої цивілізації - від шумерів, аввілонян, ассирійців, персів, римлян, усіх ординців-завойовників промовляє про те, що іхні «слави» пожав таки сатана, а вони взяли лише неславу: зійшли в небуття. Їх таки ж добряче змела «хвостата мітла» з простору і часу, полишивши невеличку зарубинку на вселенській пам'яті. Такий закон панує над світом: «Хто з мечем прийде, від меча і...» Добряче трудиться вона і на великому тирловиці, де запанувала велика біблійна «баграна блудливиця». Час її відведенний, виявляється, «на одну годину». Уже багато зметено в безодину, але ще багато треба вимести, допоки не очиститься. До моменту, як сказано в Євангелії св. Апостола Петра: «Коли з гуркотом Небо мине, а стихії розлечені ринуть, а земля та діла, що на ній, погорять... Але, за його обітницю, ми дожидаємо Неба нового й нової Землі, що права на них перебуває».

Покрова Пресвятої Богородиці.
Церква св. Івана, Ламонт, Альберта

Ліхесвідки з таким тягарем постануть на суд Божий? Чи ж вони не бояться самі того, чим так плякають «самосвітів»? Адже «яким судом судите...»

Он він, таємничий код імперської сили і безсили. У будь-який спосіб втримати Україну. Погрозами, залякуванням, пугацтвом. Про це волали царі, сатрапи, генески, усі демонічні влади творення, і навіть ті, що мали б розуміти прагнення народу до волі. Народ, земля століттями виборюють її. Століттями Україна несе свій хрест мучеництва на імперську Голгофу. Тож не чинить цьому опір. Не виловлює нас, не вдавляється до тих методів, яким вчить вас батько гріха. Але ж «глухі і сліпі» не чують і не бачать такого очевидного.

ишується ці рядки в ім'я того, щоб усі, хто усвідомлено чи неусвідомлено належить до рядів фарисеїв та синедріону, що все ще судить та розливає Україну, збагнули, що рядки Святого Письма живі! і нехай ті, що клянуться в любові та вірності Богові, мільйони разів на добу вимовляли б ім'я Боже і невтомно повторювали б молитву,

сказав, що найважливіше «суд милосердя та віри». «Поводирів спілі, що відіціджуєте комара, а верблюда ковтаєте!... назовні здається людям за праведних, а всередині сповні лицемірства та беззаконня!» Благодать можна пізнати й відчути лише віруючою душою, духом очищеним. І найбільше через таїнства Христові! Таїнство сповідій причастя. І відчуття ці однаковісінки що в храмах МП, що КП. Однакові! І там, і там приймається часточка Богню Небесного, який сплює через покаяння твій гріх або ж палить тебе, коли ти нещiro та неретельно готуєшся до цього таїнства. Через нього відбувається звільнення од хвороб. І це благовісце відбувається у всіх храмах. Но ж храм - не політичний заклад однодумців, а щира молитва віруючих, що пустили в серце Господа Ісуса Христа. І це Він сказав: «Де двоє чи троє в ім'я Мое зібрані, - там Я серед них». У наших храмах не двоє й не троє зібрані в ім'я Боже, а вся Україна. Та її частина, що не плаче за «казанами, повними м'яса», яку не треба водити сорок літ пустелю, щоб вимерли раби, а просвітлена, що невтомно бореться за волю, найбільший подарунок Божий!

Гурток художньої самодіяльності при Товаристві «Просвіта» в Бересті на Полтаві. Червень 1933 рік.

«ПРОСВІТА», ЯКА НЕ ЗНАЄ КОРДОНІВ

Розкриваючи сторінки славної історії Товариства «Просвіта» та вивчаючи свогоєдні історію просвітянського руху в Україні, слід пам'ятати про те, що внаслідок національних катастроф, які випали на долю української землі та українського народу, понад 2,5 млн осіб українського походження нині мешкає далеко за межами України. Протягом століття мільйони українців полишили свої домівки в пошуках кращого життя. Багато з них не з доброй волі опинились за Уралом; інші ж, до яких, як правило, прикладається назва «українські емігранти», вирушили на Захід, до Нового Світу, де змушені були виживати не тільки в новому економічному, але й культурному середовищі. Щоб зберегти себе, свою національну належність прибульці зорганізовуються та впроваджують у життя все те, що знає їх відоме, що привезли з собою.

Так у багатьох країнах, де є поселення українців, з'являються просвітницькі організації, часто з назвою «Просвіта». Нині не легко писати історію «Просвіти» за океаном. Відчувається нестача документальних, архівних та інших джерел і матеріалів. Труднощі додає й географічна розорошеність.

Все ж сьогодні можна з упевненістю сказати, що найбільшого розвитку діяльність Товариства «Просвіта» у світі набула в період між двома світовими війнами, під час так званої другої хвилі еміграції -- політичної.

Як було вже зазначено, тепер важко іноді встановити конкретну дату появи Товариства в тій чи іншій країні. Так, в Енциклопедії Українознавства (1970, т. 6, с. 2372) подається інформація, що в Канаді перші «Просвіти» виникли у 1903 р., тоді ж у довіднику «Зарубіжжя українців» під ред. С. Лазебника (К., 1991) наводиться дата 1909 р. (с. 100). Спираючись на документальні матеріали, які засвідчують просвітницьку діяльність у провінції Манітоба, а саме те, що у 1905 р. був заснований Народний Дім «Просвіти» у Вінніпезі, можна з упевненістю стверджувати, що дата появи перших «Просвіт» у Канаді припадає на 1903-й.

Товариство «Просвіта» в Канаді засноване рядом українських громадських організацій. Головною метою його було створення школи для неписьменних дорослих та дітей. За час свого існування Народний Дім у Вінніпезі відвідували два просвітівсько-господарських конгреси (1923, 1930). З інших просвітницьких закладів важливими були Каладський Український інститут «Просвіти» ім. Т. Г. Шевченка в Торонто (заснований у 1921 р.), Товариство «Просвіта» у Вест-Форт Вільямс (Онттаріо), «Просвіта» у Порт-Артурі, що згодом увійшла у Світовий Конгрес Вільних Українців, за відсутністю чому ми знаємо про її діяльність уже після практично повного занепаду «Просвіти» в Канаді, чому сприяла поява громадського об'єднання «Шкільна Рада» у 1953 р., яка й

перейняла на себе частково функції Товариства.

З 1935 по 1939 р. під назвою «Просвіта» діяло понад 116 просвітінських організацій на території Канади.

Також сама неточність зустрічається у визначенні початку діяльності «Просвіти» в Бразилії. Уперше тут «Просвіта» з'явилася у Куритибі, згодом поширилась по інших українських колоніях цієї країни. При цьому працювали хори, драматичні гуртки, бібліотеки. В різних історичних виданнях подаються дві різні дати заснування: 1902 та 1907 рр. Якщо взяти до уваги, що в 1907 р. вийшов перший номер просвітінської газети «Зоря», котра мала радикальний напрямок, то, ймовірно, Товариство було зорганізоване раніше і проіснувало до 1940 р.

У США першою просвітінською організацією була читальня «Просвіти», зорганізована 1887 р. у тодішньому осередку українського життя Шенондоа. З розвитком та поширенням Руського, згодом -- Українського Народного Союзу та інших союзів, до яких стали прилучатись просвітінські організації (так, у 1934 р. в УНСоюз входило 8 осередків «Просвіти»), діяльність Товариства припиняється.

З метою заснування окремого осередку Товариства «Просвіта» у 1905 р. відбулося Всесвітнє просвітінське віче у Філадельфії, яке, на жаль, не дало конкретних результатів. У 1908 р. у Нью-Йорку засновано окремий осередок «Просвіти», який був водночас і допомоговим Товариством. З 1953 р. у Філадельфії діє «Молода Просвіта», яка має при собі бібліотеку й архів.

З 1921 по 1960 р. в Детройті діє Українське Жіноче Товариство «Просвіта», що згодом теж увійшло до Федерації Американських Українців.

Центральною громадською організацією в Парагвай є Товариство «Просвіта», що постало 1937 р. в Енкарнаціонал. Ініціатором створення його був о. Тихон Гнатюк, колишній монах Почаївської лаври, що емігрував з Волині. Організація нараховувала 10 філій, а після Другої світової війни стала членом СКВУ. «Просвіта» Парагваю об'єднує понад 150 тисяч українців. При цьому діють хори, бібліотеки, власні народні доми.

Єдина національна організація українців в Уругваї -- «Просвіта». Вона юридично оформлена і представляє українців перед уругвайським урядом. Діє з 1934 р. в Монтевідео і об'єднує близько 30 тисяч українців. Ініціаторами створення були Літошенко, О. Галущак, І. Топольницький та Н. Вастовський. З 1946 р. Товариство має власне приміщення.

Що ж до історії створення «Просвіти» в Аргентині, то її тут є розбіжності. Так, у «Великій Історії України» (вид. І. Тиктора,

Львів -- Вінніпег, 1948, с. 927) подано, що перша українська організація, яка постала в Аргентині, це була «Просвіта» в м. Апостолес (провінція Місіонес), яку в 1910 р. заснував о. Карпюк, який вів там пастирську працю, згодом, 1 серпня 1924 р., засноване Товариство і в Буенос-Айресі. Ці дані підтверджують Енциклопедія Українознавства (1970). Проте дослідник С. Кравець у своїй праці «Українці в країні срібної ріки» (Париж, 1955, с. 163) подає, що саме зі створення 1. 08. 1924 р. в Буенос-Айресі розпочинає свою діяльність Товариство «Просвіта» в Аргентині, ініціатором створення якої був Григорій Недобій. На жаль, за браком матеріалів важко встановити, яка ж дата істинна.

Нині центром просвітінського руху в країні є осередок в Буенос-Айресі. Загалом же в Аргентині діє 15 філій, що мають власні будинки, 10 «Рідних шкіл», курси українознавства, балет і капелу бандуристів.

розвірваним зв'язків із Зеленим Клином, що привело до ліквідації Українського Народного Дому та гімназії, проте з 1931 р., коли японці взяли під свій контроль Маньчжуру, українське життя знову оживає, стали виходити українські часописи й тижневик «Українське життя».

На жаль, доводиться констатувати, що вже в часі після Другої світової війни більшість організацій перестала існувати через ряд характерних причин: 1) у зв'язку зі зміною курсу керівництва в країні, так як це сталося у Югославії, Польщі, Франції, Китаї; 2) у 50-х рр. розпочалося масове переселення українців з Європи до Америки, Австралії, що привело до зменшення чисельності, а відповідно й активності українців у Західній Європі; 3) після війни в багатьох країнах, де проживали українці, відбулось об'єднання схожих за цілями організацій, так постала в Бразилії організація Український Союз, в США -- Український Народний Союз, в Канаді -- «Рідна школа», а згодом Конгрес Українців Канади. У цих країнах залишились поодинокі та малочисельні організації «Просвіти», такі як «Молода Просвіта» у Філадельфії (США), осередок Товариства в Порт-Артурі (провінція Онтаріо, Канада) чи просвітінські видавництва в Мельбурні (Австралія).

Не менш важливою причиною, що привела до ліквідації «Просвіти» або занепаду її ролі у світі, була в більшості країн відсутність централізації та поділ серед українського громадянства через політичні мотиви, хоча в більшості випадків Товариство намагалося стояти останньою політичними баталій.

Але як би там не було, добробок Товариства величезний, адже тільки наявність сучасного національного Товариства «Просвіти» забезпечує за ці роки тисячі українців від передчасної асиміляції і немалу кількість врятувала від переходу до ворожого Україні табору. Головною функцією її було збереження культурних, політичних, народних традицій, захист національних інтересів, у той час коли співвітчизники в Україні змушені були мовчати. Зрештою, саме зусиллями українців за кордоном про Україну знає світ.

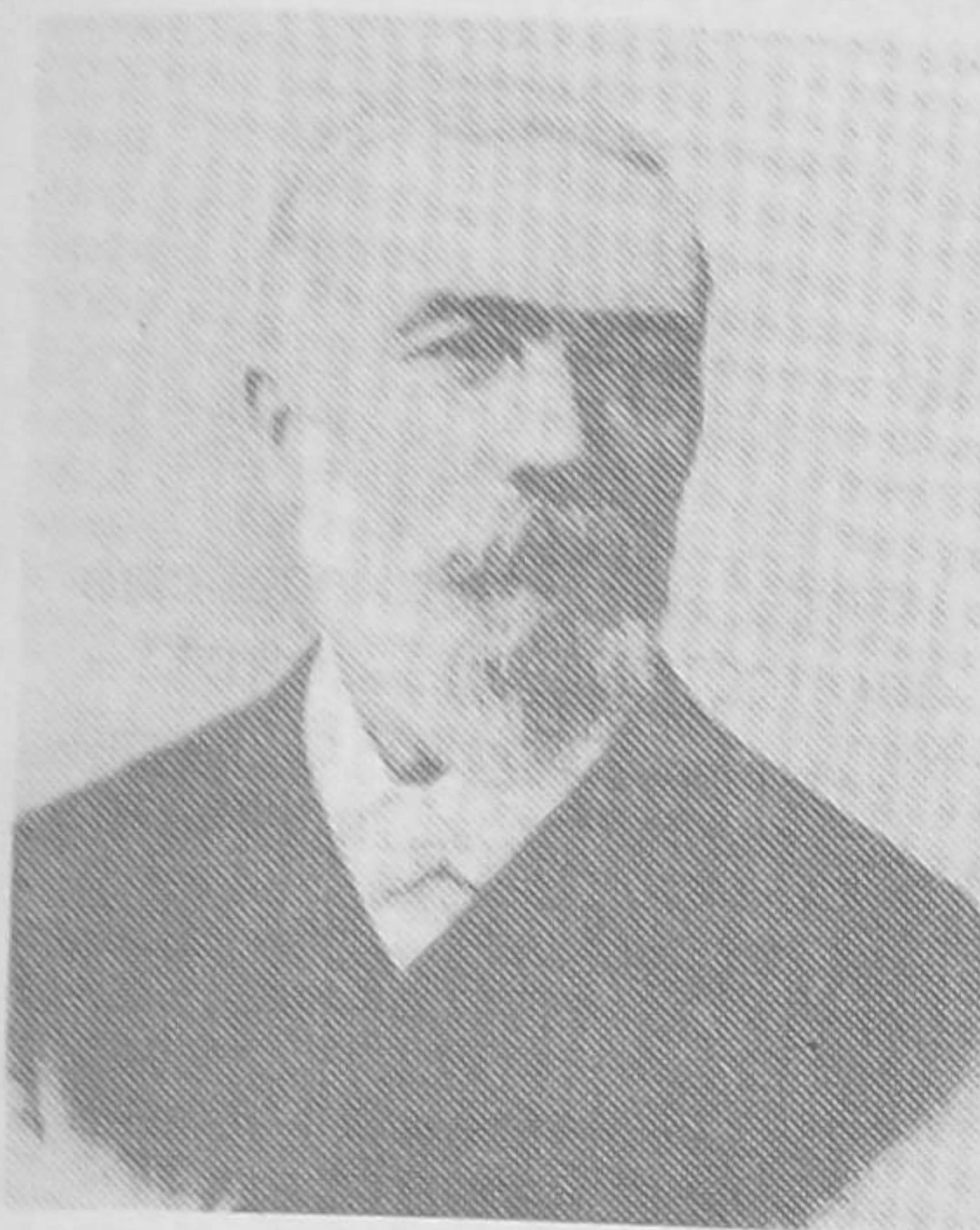
Головна праця просвітін полягає в тому, щоб віднаходити українців, організовувати їх та націлювати на самостійну національно-культурну роботу. Адже на еміграції давно поширились такі думки, що згодом стали називати шаповалівськими (першими їх висловив соціаліст М. Шаповал). Головна ідея зводилась до того, щоб «вибороти самостійність України, треба, щоб наш народ був свідомий, мав свою численну інтелігенцію. Цього ми зараз не мameмо, тому її треба нам бути з росіянами у федерації, а через 50-100 років можна буде вже думати її про самостійність України». Прикро, але ці думки набирають розмаху з сьогодні, але вже не серед емігрантів, а тут, на рідній землі, уже в незалежній Україні. І знову вирішення цього питання лягає на плечі просвітін -- зберегти та виховати ту численну інтелігенцію, щоб наш народ був свідомий того, що за держава, що за історію дісталася йому в спадок і якою ціною була здобута самостійність.

Саме це зберегли просвітін за кордоном, адже створення «Просвіти» зобов'язувало кожного українця бути її членом, тобто змушувало не тільки виявити його свою національну належність, але й відмежуватися від інших.

Здобуття самостійності Україною привело до появи нової хвилі просвітінських організацій серед українців на еміграції. Вже після 1991 р. у США та Канаді відновили свою діяльність громадські організації Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка та утворено ряд «Просвіт» на Зеленому Клину, Байконурі в Казахстані, Берестейську «Просвіту» в Білорусі, у піщадавно створений Український культурний автономії в Карелії (Росії).

Отож-бо, сьогодні ми, просвітін, святкуючи 130-річчя ювілеї, повинні пам'ятати її про тих, хто творив історію «Просвіти» за межами рідного краю, і про те, що, від того, як складається наше подальше життя та діяльність в Україні, залежатиме й існування українського просвітінського руху за кордоном.

Миролюбія ФІЛІПОВИЧ,
м. Луцьк

З газети «Українське слово» (ч. 15, 16 квітня ц. р.) я дізнатався, що вчена рада Інституту української мови Національної Академії наук постановила зняти наукову тему з розробки Словника української мови. І тепер, — пише Леонід Іваненко, — ніде в Україні, тим паче у світі, ніхто не працюватиме над словником мови «великого європейського народу», як ми полюбляємо казати-хвалитися.

Після прочитання статті Леоніда Іваненка «*Finita la commedia*» так гірко стало не серці, що хоч з мосту та у воду. Комусь вельми хочеться, щоб нам як нації була якомога швидше *«finita»*. Адже народ, який не плекає свою мову-душу, приречений на повну загладу. Бо, як пише Леонід Іваненко, «великий Словник — це наріжний камінь національного, культурного й державного будівництва. Сам факт наявності Словника є ніби доказом появи культурної нації та цивілізованої держави». Прочитавши ці рядки, спонтанно хотів було заперечити пану Іваненкові. Мовляв, що ви кажете, шановний? Ми ж масмо «зелений» однадцятитомний «Словник української мови» (Київ, «Наукова думка», 1971—1980)! Та згадавши, що наші письменники й журналісти називають сей «зелений» Словник за його відверто-бліодівську (І.К. Білодід очолював редакційну колегію) налаштованість до «слияння» не інакше як «російсько-російським», лише тяжко зіткнув. Невже й справді ми, українці, повторимо сумну долю літописних обрів? І через сотню-другу літ залишиться по нас пам'ять лише у географічних назвах?

Ні, не залишиться! Бо є ще в нас люди, які, не чекаючи вказівки згори, на свій страх і ризик, мозольно працюють і в цій, такій архіважливій для майбутнього Української держави галузі. Леонід Іваненко, пишучи свою статтю, мабуть, не знов, що видавництво «Рада» в 1996 р. видало «Словник фізичної лексики» Володимира Козирського та Василя Шендеровського. Цей словник незвичайний не лише тим, що містить 30 тисяч лексем з усіх розділів сучасної фізики, а й тому, що в ньому під однією палітуркою зійшлися чотири чотиримовні словники: **український** термін перекладається на англійську, німецьку та російську мови. Але й це ще не все. У цій синтетичній праці автори послідовно дотримуються останнього українського науково обґрунтованого правопису (в редакції професора Олекси Синявського 1928 року), затвердженій Всеукраїнською Академією наук у Києві та Науковим Товариством імені Тараса Шевченка у Львові (1929 року), що ним послуговуються й досі українці на еміграції. В. Козирський та В. Шендеровський зберігають автентичність української наукової мови, вживаної впродовж «золотої доби» вільного розвою української філології. Саме тому український словниковий реєстр містить у багатьох випадках низку синонімів.

Від часу видання цього незвичайного словника минуло два роки, але його як

не було, так і немає на книжкових розкладках. А отже, він не став настільною книгою наших науковців, інженерів, професорів, студентів, дикторів радіо і телебачення. Чому?

Я вирішив розшукати одного з творців «Словника фізичної лексики» професора Василя Шендеровського.

— Словник високо оцінили фахівці, — сказав пан Шендеровський. — Але він не є рекомендативним, бо ми не отримали дозволу на видання його з Міністерства освіти й Академії наук. Панам-товаришам з Міністерства та Академії не до шмиги те, що ми послуговуємося право-писом 1929 р. Не подобається ім і те, що ми, поряд із загальновживаними, ставимо терміни, свого часу заборонені більшовицьким режимом. Візьмемо для

непоодиноке дитя. Кілька місяців тому я мав щастя бути в Спілці письменників на презентації книг «Іван Пул'юй, Пантелеїмон Куліш — подвижники нації», «Іван Пул'юй. «Збірник праць». «Іван Пул'юй. Молитовник. Псалтирь». На титульній сторінці кожного з цих видань стоїть: «За загальнюю редакцією професора Василя Шендеровського».

— Пантелеїмон Куліш і Іван Пул'юй — стовпи нашої нації. Але, на превеликий жаль, творчість іхня (особливо І. Пул'юя) незаслужено забута. Так, «Молитовник» і «Псалтирь», перекладені Іваном Пул'юєм зі старогрецької, тобто з мови оригіналу, не перевідавалися 130 років. А він ще й автор (поряд з П. Кулішем та І. Нечусем-Левицьким) перекладу «Біблії! Перекладу, який кардинал

і популяризації української історії та літератури, піднесення національної свідомості народу. Навчаючись в університеті, він створює студентську товариство «Січ» у Відні й «Українську громаду» у Празі. Публікує низку статей на захист української мови, забороненої у Великій Україні царським указом 1876 р. Під час першої світової війни закликає уряд Японії дозволити полоненим-українцям користуватися українськомовним «Псалтирем».

Знаменно, що останньою публікацією І. Пул'юя була книга «Україна та її міжнародне політичне значення», в якій учений-патріот (1915 р.!) писав: «Поневолені народи Росії мають бути звільнені і зорганізовані в самостійні держави. Але найзначнішим для здійснення цієї високої мети, для встановлення прива-

ІМ'Я СВІТОВОГО МАСШТАБУ

ІВАН ПУЛЮЙ
Збірник праць

ІВАН ПУЛЮЙ
МОЛИТОВНИК ПСАЛТИРЬ

ІВАН ПУЛЮЙ
ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ
ПОДВИЖНИКИ НАЦІЇ

Йосиф Сліпій назвав одним з найдовершенніших. Та не тільки перекладами Святого Письма на українську мову увіковінчив своє ім'я Іван Пул'юй. Він — великий учений світового масштабу: фізик, математик, астроном, теолог, філософ, електротехнік, видатний популяризатор і блискучий педагог, знавець 15 чужоземних мов.

Це Іван Пул'юй удосконалив виготовлення розжарювальних ниток для електроламп, першим дослідив холодне світло, яке сьогодні називають неоновим.

Це Іван Пул'юй створив перші в Європі електростанції, що працювали на змінному та постійному струмах.

Це Іван Пул'юй — автор підручників з геометрії, електрики, праць «Непропаща сила» та «Про тертя повітря й електрич-

не сіяння матерії», які й сьогодні не втратили наукової вартості.

Це Іван Пул'юй винайшов X-промені, які згодом незаслужено назвали «рентгенівськими».

Та Іван Пул'юй був не лише всесвітньо відомим ученим, а й однією з найяскравіших постатей культурно-політичного життя України кінця XIX — по-

лого миру в Європі може бути тільки самостійна Україна. Самостійність України є, на наш погляд, ключем для мирного domu Європи. Завдяки самостійній Україні московський царизм був витіснений з Чорного моря, з Балкан, з цієї російської арени і чаклуцького котла Європи, із Дарданелл, і тим самим було б знищено зазіхання Росії на всесвітнє панування».

І після всього вищесказаного академік П. Толочко стверджує, що премію Академії наук імені Івана Пул'юя не слід встановлювати, тому що Пул'ю не був українським ученим! На щастя, не всі так думають, як Толочко. Україна пошанувала свого великого сина як належить 28 грудня 1995 р. у м. Гринайлові на Тернопільщині, де народився Іван Пул'юй, відбулося відкриття гранітного погруддя вченого-патріота (автор погруддя, скульптор, заслужений художник України Микола Обезюк). У Гринайлові одна з вулиць і школа носять його ім'я. В школі діє музей, в якому відтворено життєвий шлях Івана Пул'юя, у Львові, стараннями доктора Володимира Демченка виготовлено пам'ятну ювілейну медаль.

— Звідки Ви взяли кошти на видання наукової і творчої спадщини Івана Пул'юя?

— Ці видання спонсорували Міжнародний фонд «Відродження» та Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна»).

— Пане професоре, що спонукало Вас узятися за таку копітку й фінансово маловдачну працю, як перевидання творчої і наукової спадщини Івана Пул'юя?

— В одному інтерв'ю Оксана Пахльовська сказала, що, незважаючи на тяжку економічну ситуацію, ми можемо презентувати себе світовому товариству внеском наших великих учених у світову науку та культуру. Я ж хочу розвинути її думку: не лише презентувати себе перед світом, а й виховувати рідний народ, вбивати в його душі почуття меншовартості, людини другого сорту. Іван Пул'юй — се лише вершина айсберга незаслужено забутих учених, вихідців з України, які своїми відкриттями підносили життєвий рівень мешканців планети Земля. Ми хочемо повернути Україні добре ім'я хіміка Івана Горбачевського, винахідника приладу нічного бачення Олександра Смакулу, одного з творців першої атомної бомби Юрія Кістяковського, одного з перших ректорів Санкт-Петербурзького університету Петра Лодія і багато-багато імен інших геніальних синів та дочок нашого народу, не зі своєї волі розсіяних по чужинецьких «розпуттях велелюдних».

Микола ЛІТВИН

чатку ХХ століття. Ще навчаючись у гімназії, він засновує гурток для вивчен-

ВСТУП

Із сивої давнини дійшли до нас розповіді про сім див стародавнього світу. Так назвали люди найкращі споруди, зведені тисячоліття тому. Найвідоміші серед них — піраміди Єгипту, «висячі» сади Вавилону, Олександрійський маяк. А наш Київ — хіба не диво? Понах тисячу років тому він уже славився на всю Європу. Київська Русь була однією з найсильніших і найкультурніших держав. Пишно розквітали в ній ремесла, торгівля, мистецтво. Славився Київ красою своїх храмів... І дивний збіг! Якщо перерахувати київські святині — найкращих теж сім. Сім див стародавнього Києва... Про них і буде наша розповідь.

Усе на світі має свій початок. Кожна історія з чогось-таки починалася. А з чого починається Київ? З давніх-давен котить сиві хвилі Славутич, приймає в обійми води річок та ручай і несе їх до самого Чорного моря. Лежать навколо нього розлогі луки, ліси, а за ними — безкрай степи. Подекуди правий берег кручами здіймається над водою. І височать вони над Дніпром, наче стіни, побудовані казковими велетнями. З незапам'ятних часів селилися на цих кручах люди, наші далекі пращури. Кмітливими були — зручну місцість підшукали! Зійдеш на високий берег, глянеш: по один бік — оксамитовий килим степів до самого виднокола, по другому — густі непроходні лісові хащі.

Тихо в лісі. Цвірінкають птахи, гудуть дики бджоли, лише зареве часом велетень-тур. А поміж деревами промайне вовк мисливці. У городище приходили степовики, вимінювали збіжжя на хурто й м'ясо. До високого берега почали причалювати мандрівні купці. Так на високому узбережжі Дніпра народжувалося велике місто, яке напевні захищали якісь укріплення, проте якими вони були, ми не знаємо. Започаткування та становлення столиці давньої України-Русі відлунило у віковіннях піснях, билинах, переказах, у літописних свідченнях, які протягом століть перевіряє час.

Хто не пам'ятає Несторової розповіді: «І було три брати: единому ім'я Кий, а другому Щек, а третьому Хорив і сестра їх Либідь... І сотовища град в ім'я брата свого старішого, і нарекоша ім'я йому Кий...». Оселився Кий на горі, яку згодом стали називати Старокиївською. Тут князі почали будувати свої палаци, перші кам'яні будівлі. Місто швидко росте, тісно стає йому в старому дитинці. За добу Володимира Красне Сонечко навколо Києва, що поширявся, поставили оборонні вали. Історики назвали їх «стіни міста Володимира».

ХІ сторіччя. Часи Ярослава Мудрого. За укріпленнями спадкованої ним столиці стелилося поле. Тут, біля стін міста, на честь своєї перемоги над печенігами буде князь храм Святої Софії. Та хіба годиться, щоб церква Божа стояла поза містом? А навколо собору вже чимало землянок, повіростали й дерев'яні зруби. Тягнуться до Києва іноземні купці, приймає він послів: княжіння Ярослава — час найбільшого розвитку України-Русі. І встають навколо столичного града нові вали — стіни «міста Ярослава». Пам'ять про них збереглась у назві вулиці «Ярославів вал», яка виреє нині на тому самому місці, де колись було стародавнє укріплення.

У земляному валу існувало кілька воріт. Найголовніший, парадний в'їзд у місто здався — Зототі ворота. У «Повісті минуліх літ» знаходимо, що в літо 1037 р. «заложи Ярослав город великий, у нього ж града суть златая врата», а також «церков на Золотих воратах Святої Богородиці Благовіщення».

Чимало легенд виникло навколо походження назви головних воріт Києва. Подекувиали, що створки їх були з чистого золота. Інша версія твердить: назву дано за аналогією із Золотими воротами, що красили Царгород (хоча архітектурно київські зовсім не схожі на візантійські). А ось іще одна гіпотеза: ворота увінчувала надбрамна церква з позолоченою банею. Сонцеяйну золотаву маківку здалеку було видно подорожнім — вони, можливо, й назвали ворота Золотими. Та все це згадки. Який зовнішній вигляд мали Золоті ворота на часі їх існування, достеменно ніхто не знає. Втім звернемося до деяких документів.

Так званій Радзивіллівський літопис різняться од інших пишним оздобленням — кольоровими мініатюрами, жодну з яких не назовеш віпадковою. Невідомий художник був сумлінним ілюстратором і намагався пензлем відтворити найважливіші події, про які йдеться у тексті. Одна з мініатюр присвячена будівництву Києва, а саме зведенію Золотих воріт. На жаль, намальовані вони в незавершеному вигляді — це лише їх будівництво. Бачимо дерев'яну кліті, кам'яний підмурок, а над усім — баню майбутньої надбрамної церкви. Працюють теслі з сокирами в руках, чернець тримає аркуш пергаменту. От і все.

Є ще один малюнок. Про нього варто розповісти докладніше.

1651 рік. Точиться Визвольна боротьба українського народу проти польської шляхти. У Київ входить польсько-литовське військо на чолі з литовським коронним гетьманом Янушем Радзивіллом. Гетьман не страждав від зайвої

ЗОЛОТІ ВОРОТА

скромності і вважав за необхідне увінчовувати все, пов'язане з його персонаю. Тому в радзивілівському почті — голландський художник Абрагам ван Вестерфельд, який мав за обов'язок змальовувати ратні подвиги Януша, міста, що гетьман завойовував тощо. Та митець цим не обмежився. Замальовки тогочасних Софії Київської, Лаври, Золотих воріт, зроблені ним, — справжній скарб для істориків, архітекторів, мистецтвознавців. На малюнку Вестерфельда бачимо арки над головним входом Золотих воріт і над ними рештки надбрамної церкви — залишки її стін, прорізі вікон. В обрамленій кучерявого зела дерев і кущів руїни ці виглядають самотньо і захурливо.

А тепер про одне історичне свідчення. 1654 року в Україні приймали гостей з далекої Сирії: відомого в усьому православному світі антиохійського патріарха Макарія у супроводі великого почути разом із сином Павлом, архієпископом міста Алеппо.

Павло Алеппський (так підписав він свою нотатку) сумлінно розповідає про подорож до нашої країни, її чудові краєвиди, пише про людей, з якими познайомився, зокрема згадує Богдана Хмельницького. Нотатки Павла Алеппського є сьогодні — джерело вивчення побуту України XVII сторіччя. Скільки цікавих записів! Ось лише один, який

на нашу думку, доречно згадати сьогодні: «...по всій землі козаків ми помітили одну чудову рису: крім небагатьох, навіть більшість їхніх жінок і дочек уміють читати...». Окрім того, священики навчають сиріт, а не залишають їх неуканими блукати по вулицях...

Високих гостей зі Сходу цікавило в Києві все, зокрема Золоті ворота. Павло Алеппський пише: «Ми бачили руїни високих воріт з кам'яною вежею. Їх називають Святыми воротами (золотими). Вони колись були вкриті золотом, але спалені татарами, коли вони спустилися і спалили місто. Місто було велике і преливе».

Згадка про татарське нашестя в контексті нотаток невипадкова: найурочішша з брам міста здавна овіяна легендами і геройчною словоною. Войновничі сусіди, що мріяли оволодіти Києвом, казали: «Постукаєш мечем у Золоті ворота — станеш переможцем». Та нікому з ворогів не вдалося увійти в столицю Київської Русі крізь її головний вхід. Навіть фатального 1240 року Батиєве військо, неспроможне здолати опір захисників Золотих воріт, прорвалося крізь підпалиений Лядський...

Так, були й пошкоджені, й напівзруйновані. Але зазнали вони й зоряних часів, 1654 рік. Багатотисячній натовп на площі біля Софійського собору: поважне духовенство й велике панство, міщани й

всюдисуши бурсаки, купецтво й простий люд. По всіх церквах гудуть дзвони — з радістю зустрічають кияни Богдана Хмельницького після його триумфальної перемоги на Жовтих Водах. Гетьман в'їхав у Київ крізь Золоті ворота. І мабуть, підбадьорилися, повеселішли святі руїни. Гірко-відчуття вікіномної події немовби надала мідності стародавнім стінам. Та ненадовго. Якщо наприкінці XVI ст. ворота ще дивували прочан своєю величавістю, бо були «такі високі, що два вози, коли їх поставити один на одного, не дістали б їхній вершини», то на початку XVII ст. більше враження справляла варта на чолі з п'ятидесятником коло головного в'їзду до міста.

Спливали роки, а з ними зростала нищівна сила руїнівих природних факторів — дощів, снігів, морозів, перед якою не могли встояти кам'яні мури.

Свою долю мають навіть руїни. Зазирнемо в архіви. Ось документ, адресований київському генерал-губернатору і підписаний інженер-полковником Дебоскетом. Датовано документ 1750 роком. У ньому читаємо про те, що Золоті ворота «прийшли в остаточну непридатність, і кріз них із неабияким страхом пішли люди проходити, а провозити артилерію ніяк неможливо». У своєму рапорті Дебоскет пропонує побудувати нові ворота, а старі, як пам'ятку давнини, засипати землею, щоб зберегти від остаточної руйнізації. Це й було зроблено.

Спливав час. Золоті ворота, всіма, здається, забуті, тихо спали під шаром землі, тієї самої, якою насипав колись мудрий князь свій «Ярославів вал». Та невже всіма позабути?

1822 року в Києві новий митрополит, владика Євгеній, в миру Єфимій Олександрович Болховитінов. Його, людину широкого кола інтересів, відомого вченого, радо зустріла київська інтелігенція. Філолог, історик, знавець давнини, автор багатьох богословських праць, він написав у Києві розвідки, що не втратили свого значення й сьогодні: «Описання Києво-Печерської лаври» та «Описання Києво-Софійського собору». Йому належить і честь повернення до життя одного з див стародавнього Києва — Золотих воріт. Щоправда, розкопані стіни вже не були такими, як на малюнку Вестерфельда. І згадки не лишилося від надбрамної церкви, не було й арок, лише дві стіни — похмурі, мовчазні. Навколо них територія ще тільки почала забудовуватися. І коли закінчилися археологічні роботи, навколо руїн стало тихо й безлюдно. Втім, знаходилися романтики, яких приваблював цей куток Києва. Часто приходив сюди й Тарас Григорович Шевченко зі своїм приятелем художником Сажиним, що залишив цікаві замальовки Золотих воріт.

Минали дні. Золоті ворота вписались у міський пейзаж. Люди до них звикли, призвичайлися. Та заповідні руїни неодмінно хвилюють поетичні серця, і тоді народжуються рядки, зокрема вірш Станіслава Тельнюка «Золоті ворота», в якому оспівана київська святиня:

*I знов вони встали в двадцятому віці,
I рвуться у сонміще хмар білопінних...
Дивіться, дивіться, дивіться, дивіться,
Як сонячні промені грають на стінах!
А стіни — мовчать таємничо
I слухають шерех тополь і каштанів,
I щось там шепочуть щоденно й*

щонічно

У спокої й подиві безперстаннім... Та як зберегти цю безперстанність? Плані збереження і реставрації Золотих воріт виникли давно, адже природа продовжувала свою руїнівну роботу. Щоб зберегти стіни, побудували контрфорси, зализні кріпління тощо. Але цього виявилося замало...

Сьогодні вже не побачити сонячних променів, що грають на давніх стінах, а самі стіни вже не чують шереху тополь і каштанів, бо надійно сковані під склепінням павільйону, який відтворює образ старовинної пам'ятки. І нехай він, цей образ, дещо приближний, щиро подякуємо всім, хто відродив одне з семи див стародавнього Києва.

Добре коли найсивіша давніна налидає сучасність: одна зі станцій Київського метрополітену має історичну назву — «Золоті ворота».

Лаура УТЕВСЬКА,
Наталія САЗОНОВА

Узагалі окупант не дуже піклується про стан власної душі, а ще менше -- совіті, доки справи загарбника складаються непогано, а придушенні ним народи не знаходять у собі сили для опору. Ситуація різко змінюється, досить лише пригнобленим уязти до зброй. От тоді-то із захопленого супермена раптом постає такий собі «гуманітарій» зі свічкою в руках і з Богом на устах. Настає час очищення і покаяння -- великі духовні акти, коли оживляють грішних і підносять людський дух до зірок. Проте «очищення» без кояття швидше нагодує відмивання тіла від бруду, коли урожена пракозкою душа продовжує гнити. І чи є взагалі очищення без кояття -- очищеннем? Таке запитання виникає після перегляду фільму російського тележурналіста і режисера О. Невзорова «ЧИСТИЛИЩЕ», показаного нещодавно по «Інтерканалу».

Для кого ж, за авторським задумом, призначено очищення? Напевне, для найбільш забрудненого? Хто ж це? Придивіться до знеможених російських необстріляних хлопчиків, які в неподільських муках гинуть на очах телеглядачів: ось їхні відрівні кінцівки чавлять власні танки, змішуєчи тіло з болотом [щоб трупи не дісталися на потолу жорстоким чеченцям]. Вороже чеченське коло невмілим спистається, як зашморг; кулі снайперів вибивають мозок з голів простих, добрих російських хлопчиків, яких десь там, на півночі, чекають мами і кохані дівчата, а тут свої артилерії здуру молотить по оточених, смерть видирає очі, кидає молодь зі смертельним хріпнінням у криваву тварину, російський юнак гине, проте не квілить про помилування, він просто робить тяжку, криваву роботу на війні, куди його, непідготовленого, вкинули гречові і сльози. Ні, ці нещасні не потребують очищення. Тоді, можливо, їм, воїнам великої Росії, є в чому каятися? Але в чому каятися напівголодні, напівліпні, одурманені жахом смерті й наркотиками армії поспіхом мобілізованих юнаків, які до того ж не знають, за що воюють? У чеканні облоги вони лише спроможні заплатити прощальні свічечки. Трагізм у серпантині смерті не потербуети кояття, ні очищення. Це -- авторська версія підкресленої «трогізації» миротворців нової Росії. Так ніби й не було звірств борців матині-Росії за «конституційний порядок», а точніше -- бруду і крові, жахливого насильства, звірячих убивств, творених російською армією, освяченіх російською церквою та всією кривавою історією імперії. Сучасній Росії, що, немов потопоючи «Титанік», вже зчорнує бортом воду, терміново потрібні рятуувальні засоби у вигляді шпороких телевізійних хукарів, і вони не забарілися з'явитися: найжаскавіший представник з них -- О. Невзоров.

Як і всяка брехня, версія О. Невзорова потребує документальної правдоподібності у дрібницях, щоб дістати таким робом право брехні в головному. А головне -- вкинути телеглядача в натурализм смерті з усіма потологічними подробицями і, доки він не оговтався від рясної невзоровської «документальщини», швидко розставити необхідні акценти, які покликані накинути глядачеві необхідні інформацію. Масовий глядач, мовляв, з обгортою проковтне необхідне начиння, особливо глядач «приниженої» розвалом «союзу» Росії. Перша невзоровська брехня полягає у зображеній воюючою чеченською стороною... без чеченців, якщо не рахувати чеченського командира -- молодого ліколя, який донедавна проходив у лікарні, де засіли оточені російськими миротворцями. Друга брехня підліпрає першу: проти Росії ведуть бій найманці. Хто влучни ми, пострілами «щільблака» нещасних російських пачанів? -- Литовки-снайпери. Хто із садистською насоловдою відтінає голови полоненим «російським мальчикам»?

розвінчані «ганебних найманців», що губить почуття міри, змушуючи «літників» тут же під час смертельного бою «холоднокровно і цинічно» підхажовувати «вирчук» за кожного забитого солдата, ще й планувати, як витратити майбутній гонорар на господарські справи. Яких тільки вершин не досягають вправні дезінформатори задля підмоченої російської «національної ідеї»!

А тепер почитаймо історичні документи про втілення в життя згаданої ідеї та роботу «невінних мальчиків» в Ічкерії. Перед нами протокол депутата Дзияудіна Мальсагова -- свідок виселення і масових убивств чеченців 1944 року (мова оригіналу): «В Хабахе в конюшне колхоза им. Берія собрали людей со всех окрестных хуторов и сел. Офицер НКВД приказал тем, кто не может идти, зайти в помещение, там приготовлено место, завезено сено для утепления. Здесь собирались старики, женщины, дети, больные, а также здоровые люди, присматривающие за больными и престарелыми родственниками. Сюда зашли и здоровые люди, которые предполагали, что их вместе с нетранспортабельными могут увезти на машинах, подводах. Некоторые

справедливий суд; в Україні стогне земля в Биківнянському лісі, угноєна людським трупом; жертви у Вінниці, закопані під танцмайданчиком, волають про справедливість; спотворені чекістами трупи з повідрузуваними вухами і носами, закопані у Дем'янівському Лазі, свідчать про злочини КПСС, а люди в мундирах юристів ось уже більше півіку роблять усе, щоб не допустити суду над убивцями! люди мовчать, соромно згадати -- ГОЛОСУЮТЬ за вчорашніх катів, які сьогодні в ролі «будівничих» незалежної України у всіх на очах годуються за допомогою пільг від державного жебрацького пирога на голову засудість студентів та пенсіонерів! Нехай бенкетують кати, що вдарить чеченський дзвін й у вимучений Україні, і, за словами поета: «царя до като поведуть».

«Чистилище» знято на гроші російського мільйонера «блізькосхідної національності» Березовського. Дай, Бог, щоб його «безкорисливий вчинок» пішов йому ж на користь, бо російський фашизм, що саме підімає голову, використовуючи колоніальні війни, обов'язково вдастся, як це і личить фашизмові, до єврейських погромів. Ніякі «Чистилища» не допоможуть.

ОКУПАНТ НЕ ОЧИСТИТЬ НІ ДУШІ, НІ СОВІСТІ

(Замість рецензії на телевізійний фільм російського режисера О. Невзорова «ЧИСТИЛИЩЕ»)

Найманці негритоської зовнішності та афганські «моджхеди-бандити». Якщо літники вилюють виключно за гроті, то для іранців, турків та ще цілої інтернаціональної зграї різунів гроті взагалі, як виявляється, не на першому плані: вони просто не можуть існувати без насолоди випускання крові. Моло їм різанини, яку «вони» училися з родянськими військами в Афганістані, вони і тут регочуть на кров, що юшить з повідрузуваних теплих голів, до рота яких запакано чоловічі статеві органи. Ось кому, виявляється, необхідно очиститися у чистилищі Людохери, одне слово. А тепер поставте поруч «невінних мальчиків». Ангели -- та їх годі! Отже, війна в Ічкерії -- не національно-визвольна війна проти російських загарбників, розпочата ще 130 років тому під проводом імама Шаміля... а типово «війна гроті». Браво, Невзоров! Вашому попередникові -- гоголівському Ноздрюву -- за подібне «пересмікування» картами під час гри обривали бакенбарди. Дивно, якщо перемогу так легко здобути за рахунок найманців, чому Росія і собі не скористалася таким простим воєнним речептом?

Є в мистецтві режисера поняття «контрапункт», запозичене з музичної термінології, властиво, це -- гра на контрастах. Невзоров і тут виявляється неперевершеним, тільки його засіб зведений до примітиву грубого протиставлення -- нещасні російські бійці і вгодовані «міжнародні найманці»: пригнанісь до змученого, майже страдальця вигляду російського командира-полковника з вибитим кулею оком, пригнанісь до знесиленіх хлопчиків з автоматами -- яка мука! Яке напруження сил! Майже титанічне! Хочеться «Варягів» співати! А тепер жахніться ситого вигляду з прекрасною сучасною екіпіровкою «найманців» з усього світу. Ось вони з реготом тримають за руки ноги російського хлопчака, який пручиться, немов баранець перед ножем, заходиться у конвульсіях, в той час як його голова вже котиться сходами, доки її не викинуть перед очі ще живих обличів російських солдатів, таких собі толстовських «коратаєвів»! Щоб додати солі до перцю, «литовки-найманці» не просто вбивають противника, а з садистською насоловдою пошилюють прямо в статеві органи солдат. Смерть цих двох снайперів-жіночок волею автора покликана бути своєрідним «актом справедливості»: російський «пощан», який чи не вперше в житті стріляє з автомата і сам дивиться на власну безпомильність, випускає автоматну чергу в статеві органи «литовок». Шо неожідно, військова тема в Невзорові не позбавлена оригінальності.

Режисер, досконало вражаючого документального ефекту в зображеній війні, вправно дозує порівідвертості брехні, которую мас проковтнути шокованій глядач. Задля «сувереної документальності» розмови «найманців» подано на національних мовах (от де знадобилася всесоюзна брехня «про право кожного народу на власну мову»), а російський документальний мат довершує повну картину «ресурскабельності» правдоподібності. Невзоров так старається

поговоривали, що их вивезут на самолетах. По моему подсчету, в конюшню зашло 650-700 человек. Это происходило на моих глазах. Всех остальных жителей района через Ялхород под конвоем отправили в с. Галашки и оттуда до ж/д станции. Примерно в промежутке с 10 до 11 часов, когда увіли здоровую часть населения, ворота конюшни закрыли. Слыши команду: «Огонь!». Вспыхнул огонь, охвативший всю конюшню. Оказывается, заранее было приготовлено сено, облитое керосином. Когда пламя поднялось над конюшней, люди, находившиеся внутри конюшни, с неестественными криками о помощи выбили ворота и рванулись к выходу. Генерал-полковник Гвешини, стоявший недалеко от этих ворот, приказал: «Огонь!». Тут же из автомобилей и ручных пулеметов начали расстреливать выбегающих людей. Выход из конюшни был завален трупами».

Ні, це не Хатинь, не Лідіце, не Орадур, це не варварство націонал-соціалістичного окупанта, а звичайна практика іншого загарбника -- московсько-більшовицького. У націонал-соціалістської Німецької робітничої партії та ленінської всесоюзної партії більшовиків виявилось набагато більше спільноти, ніж кольори партійно-державних пропорів. І цим об'єднуючим фактором була спільна методологія по фізичному знищенню супротивника органами СС та НКВД. Тільки перші вже засуджені Міжнародним Трибуналом, тоді як останні і досі пощекують про відновлення «союзу» і «ленинсько-сталинської національної політики». Ось чому -- пригадайте -- саме ці роки припадає незабутня постанова ЦК ВКП(б) про засудження Шаміля як... «англійського агента». Знищивши цілий народ, стиралися з людської пам'яті небезпечні старінки історії про олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на ім'я Хрушчова продовжує: «С промежутками в несколько метров по дорогам и тропам валялись трупы расстрелянных горцев. В самом Малхесты трудно было найти дом, где не находился бы труп расстрелянного чеченца. Через несколько дней, когда мы с Громовым (російським офіцером, який разом з Мальсаговим спробував протестувати проти засудженого Шаміля) прошли по олів Кавказу російським загарбникам! Якою ж жалюгідно-нікчемною виглядає спроба Невзорова покрити позолотою закривавлені руки Москви! Долі Мальсагову в доводі відповіді на і

Хто не чув про конкурси красунь — від «міс» районного містечка до «міс України»?..

Чи не з них починається торгівля «живим товаром», чи не там перебувають жертви цинічних работорговців?..

Світлина В. Орлова

У пошуках
«кращого» життя

Не секрет, що, закінчуячи училище, технікум чи вуз, наша молодь не отримує призначення на роботу. Працевлаштування лягає на її плечі та плечі батьків. На кожне нове робоче місце в Центральній Україні є 4-5 претендентів, у Західній — 20. Надивившись зарубіжним фільмам про життя в розкошах, молодь звичайно найбільше мріє знайти працю в далеких заможніх країнах. Багато хто думає, що, потрапивши за кордон, одразу матиме шикарні вілли з басейнами, дорогі автомобілі та великі гроші.

Офіційно запрошувати на роботу за кордон можна через службу працевлаштування, яка має угоди з Польщею, Чехією, Словаччиною, Литвою, Вірменією, Білоруссю та Росією. У такому випадку укладається офіційний контракт, де зафіксовані всі умови отримання роботи й оплати праці. Але й ці країни пропонують для українських громадян низькооплачувану, фізично важку і некваліфіковану роботу. Для чоловіків це, як правило, будівельні та вантажні роботи, для жінок — фах швей.

Якщо взяти за приклад Чехію, то робочих місць було запропоновано 60 тис. При цьому господарям, які вже найняли

МОЛОДІ УКРАЇНКИ МАЮТЬ ОСОБЛИВИЙ ПОПИТ СЕРЕД СУЧASНИХ РАБОТОРГІВЦІВ ТА ЇХНІХ КЛІЕНТІВ

робітників з України, було наказано зареєструвати всіх нелегально працюючих. Зареєстрували 42 тис. осіб, а нарешті місць були вислані поіменні запрошення. Тепер у Чеській Республіці перебуває приблизно 240-270 тис. українців. Тобто більшість із них працює нелегально. Особливо важко влаштуватися жінкам. Їм пропонують роботу швей або посудомийок в ресторанах, де вони працюють по 12 годин. Оплата — 200 доларів, що взагалі непогано як на українські заробітки, але і найдешевше житло стільки ж потягне. Тому винаймають, як правило, одну кімнату по 8-10 осіб, сплять на підлозі або почерзі, їдять раз на день. Такі умови викликають порушення психіки і нервові зливи, хвороби, підштовхують до крадіжок та інших злочинів, що пізніше призводить до в'язниці. Тільки у в'язницях Чехії перебуває 200 наших співвітчизнниць.

Та, незважаючи на це, газети друкують сотні заманливих рекламних оголошень із пропозиціями роботи за кордоном.

Найчастіше запрошуують дівчат із «приємною зовнішністю та гарною фігурою», іноді такі запрошення стосуються і молодих хлопців. Пропонується, як правило, робота танцівниць, офіціанток, продавців, хатніх робітниць або інші. Молодих людей, які відгукуються на такі пропозиції, не запиняє, що вони не знають мови, що з ними не підписують юридичного контракту, не дають адреси їхнього майбутнього місцеперебування та роботи.

Ще одна можливість для дівчини влаштувати своє життя — вдало вийти заміж. А що може бути кращого, ніж «закордонний» паречений. Але шлюбні агенції, обіцяючи «чарівного принца», найчастіше виступають просто звідниками в торгівлі жінками. Ще недавно в Україні працювала шлюбна агенція «Volum Te», яка демонструвала на телеекрані райські краєвиди і пропонувала шлюб у цій гірській місцевості, де проживають серби, не пояснюючи, що місцеві жінки від нестерпного життя, без води, газу, електрики, медичної допомоги вимерли. Села не мають доріг, зв'язку з цивілізацією, таке собі похумре середньовіччя. Наші жінки потрапляють у жахливі умови, а якщо пробують утикати, їх лякають убивством. Одната жінка змогла через гори втекти до Югославії, але тепер не може повернутися у своє місто до батьків, бо фірма, яка її «видала заміж», вимагає 2 тис. доларів викупу, інакше її погрожують убити.

На жаль, досить часто нещасливо, а то і трагічно закінчуються шлюби для українських дівчат із турками, лівійцями та мусульманськими чоловіками: дівчата просто зникають безслідно...

Молодь з інших країн, а особливо жінок, продають за кордон з метою використання їх у примусовій роботі, найчастіше у секс-бізнесі. Останнє викликає серйозне занепокоєння у міжнародній спільноті. Жінки дівчата, які стали жертвами такої торгівлі, страждають від жорстокості, гвалтувань, статевого примусу, небажаної вагітності

1895 р. у Парижі. Відтак проводилися важливі зустрічі в Лондоні та Будапешті. У 1904 р. 16 держав були присутні на зустрічі в Парижі, результатом якої стала перша міжнародна угода «Білого рабства».

Досконалішою виявилася Конвенція з прав людини 1949 р., яка забороняє продаж людей і примусове використання їх у проституції.

Останнім найдовершеннішим документом стала Пекінська Платформа Дій по боротьбі зторгуванням жінок. Документом передбачено діяльність країн-постачальниць, країн транзиту та країн призначення.

Сам термін «біле рабство» з'явився після того, як британські жінки мішулого сторінчя, шукаючи роботу й перепливавши до Франції, Іспанії, Голландії, приваблювали роботодавців білим кол'єром своєї шкіри. Оскільки роботи не було й у Європі, щоб заробити хоч на повернення додому, жінки змушені були продавати себе. Отак воно й прижилося, още визначення.

Україна — постачальниця «білих рабинь»

Україна належить до країн-постачальниць, хоча частково її використовують як країну-транзит (для афганських, в'єтнамських жінок). За останніми даними МЗС, кілька тисяч українських дівчат віком 18-25 років під прикриттям танцювальних, балетних і туристичних груп виїхали до деяких країн Західної Європи, Близького Сходу і там стали повіями. Тільки в Туреччині поліція арештував щомісяця 15-30 наших повій.

Географія використання наших жінок у проституції широкомасштабна: це Туреччина, Греція, Італія, Німеччина, Голландія, Ізраїль, Кіпр, навіть США та Канада.

У матеріалах відділу оперативного реагування консульського управління МЗС України є фотознімки повішених у Греції українських повій, а в США та Туреччині — утоплених її убитих.

ТОРГІВЛЯ ТОВАРОМ

та зараження венеричними хворобами і СНІДом. Вони стають хворими як фізично, так і морально, часто після повного виснаження їх просто вбивають. Шукаючи щастя за кордоном, кожна думає, що саме з нею цього статися не може, і довіряє свою долю заледве знайомим людям.

За останніми міжнародними статистичними даними, жінки, які потрапили в тенета секс-індустрії, були вивезені:

- обіцянкою роботи — 34%;
- обіцянкою одруження — 26%;
- фальшивими шлюбними контрактами — 12%;
- купівлею жінки в батьків (у деяких народів це допустимо) — 7%;
- викраденням — 4%;
- за фальшивими контрактами на працю — 3%;
- купівлею жінки в чоловіка — 2%.

Історична довідка та правові документи

Перша міжнародна конференція із запобігання продажу жінок відбулася в

Важко сказати, скільки батьків розшукають інші своїх доньок, які виїхали за кордон або просто вийшли з дому і пропали. Зв'язок із ними обірався, лише доходять жахливі чутки про те, що вони працюють повіями. У багатьох країнах неурядові організації створили службу і випускають бюлєтень із фотокартками «Жінки, що зникли», за якими інколи знаходить жертву продажу за допомогою служб і працівників, які працюють з повіями.

На кожній проданій молодій жінці постачальник заробляє 300-8000 американських доларів. У деяких країнах жінок розкуповують власники борделів просто на вокзалах одразу ж після їх прибуття. Часто жінку перепродують із одного бордулю в другий, з однієї країни до другої по кілька разів.

Справжній смак «великих заробітків»

За багату матеріалами, які надходять до Міжнародної жіночої правозахисної організації «La Strada

Україна» (що є ділянкою у програмі роботи Голландії, Чехії, Словаччини, Болгарії та Польщі), можна легко простежити шлях, яким дівчата потрапляють до тенет звідників і отинаються в ролі повій.

Коли дівчина чи молода жінка шукає роботу або незадоволена своїм заробітком, випадково з'являється «благодійник» (або звідниця) й описує чудове життя за кордоном, розповідаючи, скільки жінок він (вона) вже отримав (ла) чудовою роботою або заміжжям. Пропонують навіть допомогу для отримання зарубіжного паспорта й візи, а гроши «дозволяють» повернути, коли будуть зароблені. Потім жінок групами або по одній перевозять до місця призначення. Після прибуття відбирають паспорт (начебто для реєстрації) і потім з'ясовується, що вже всі можливі робочі місця зайняті, а повернути гроши за паспорт, візу, транспортні візи необхідно терміново і доведеться їх відпрацьовувати з «клієнтами». І починають пояснювати: паспорта, грошей, квитка в тебе немає, мови ти не знаєш, утекти неможливо, і поліція підкуплена. Тих, хто не погоджується, б'ють, не годують, примушують уживати наркотики. Відомо, що наших жінок катували, відбиваючи нирки, ламаючи руки, ноги.

Неважко уявити умови праці й усі припинення та знищення, які чекають на жінку-жертву: необмежена кількість клієнтів (іноді до 30 за добу); заборона безпечної сексу; ізольованість від світу (пересування можливе тільки в межах клубу або готелю); використання жінки ще й для прибирання клубу; заборона звертатися за медичною допомогою, а якщо її надають, то це знову зараховується в борг; ненормований робочий день (на сон деколи залишається 4-5 годин) та безкінечні залякування поліцією, тим, що повідомлять або покарают сім'ю. Після 3-4 місяців примусової роботи власник може сповістити радісну новину – ти вже відробила свої борги і тепер тобі відкладатимуть гроши. Але нечасто жінці побачити хоч частину їх.

Хто все-таки вирішив від'їхати за кордон:

– Нікому не довіряйте ваш паспорт. Документи, які засвідчують вашу особу, завжди повинні бути тільки у вас.

– Якщо збиратесь працювати чи навчатися, потурбуйтесь, щоб ваш контракт був написаний зрозумілою вам мовою, а умови, місце та час вашої майбутньої праці були чітко обумовлені.

– Залиште вдома або своїм друзям чи близьким детальну інформацію про своє перебування за кордоном: з адресою та контактними телефонами, а також копію паспорта, контракту та свою фотокартку.

– Не забудьте з'ясувати номери телефонів українських посольств і консульських представництв за кордоном. Там працюють представники нашої країни і вони зобов'язані вам допомогти.

– Термін перебування на території іноземної держави обмежений і вказаний у вашій візі. Порушення візового режиму унеможливить ваш наступний виїзд за кордон.

– Не забувайте, що знання елементарних іноземних слів значно полегшить ваше перебування за кордоном.

– Спробуйте знайти адреси неурядових організацій і служб, які активно допомагають особам, що опинилися у скрутному становищі.

Часто ще при перетині кордонів дівчата починають розуміти, що їхня подорож несе небезпеку, але їх залякають, що вже все куплено і домовлено, або погрожують і вони бояться звернутися до прикордонників чи митників. Пам'ятайте – це останній шанс врятуватися: кричіть, утікайте, звертайтеся до поліції або працівників митної служби (їх сотні і підкупили всіх неможливо), інакше ваше подальше життя буде скалічене.

Допомога та запобігання

Один із напрямків діяльності «Ла Страда Україна» – допомога жінкам, які повернулися, адаптувалися до нового життя, отримали медичну та психологічну

допомогу. В багатьох країнах для цього створені й діють центри адаптації, де жертва може переховуватися певний час від звідників і обдумати свої майбутні плани, пройти медичне обстеження та лікування, знайти житло й роботу. В Україні вже створено умови для тимчасового перебування дівчат, які постраждали від торгівлі.

Часто «Ла Страда» після дівчинок від родичів пробує допомогти жінкам виправитися з борделю або в'язниці іншої країни, але часом це зробити дуже важко. Кожна країна має свої закони, а адвокати коштують 5-7 тис. доларів. Україна неспроможна оплачувати зарубіжних адвокатів. Тому легше запобігти цьому лихові, ніж допомогти, коли жінка вже перебуває в скрутному становищі та ще й у чужій державі. Для цього в жіночій організації «Ла Страда Україна» працює телефонна гаряча лінія, по якій можна отримати відповіді на запитання, що хвилюють дівчат, якщо вони вирішили відійти за кордон на роботу, для одружження, навчання. Тел. у Києві: (044) 224-04-46. Працівники організації читають лекції для підлітків, студентів, працівників соціальних служб, взагалі для молоді про небезпеку, яка загрожує їм за кордоном.

Що робити?

Для поширення правдивої інформації про ці проблеми та запобігання торгівлі живим товаром і підтримки жінок, які стали жертвами торгівлі, «Ла Страда Україна» розробляє рекомендації, дає поради, розповсюджує листівки й організовує лекції з цієї тематики.

Ось деякі рекомендації для тих,

Оксана ШВЕРЧЕНКО

Молода «Просвіта»

УКРАЇНСЬКО-ІТАЛІЙСЬКА ЛІНІЯ ІМЕНІ КОРОЛЕВИ БОНИ

У грудні 1996 року в Київському національному університеті ім. Т. Г. Шевченка відбувся збір закоханих у країну Італію молодих людей. На ньому було відкрито заснування організації для поглиблених вивчення італійської культури та налагодження українсько-італійських зв'язків. Мета створення організації – сприяння розвиткові тісних культурних, духовних та економічних відносин між Україною та Італією. Адже Італія дуже родюча на культуру та інтелект. В Італії було засновано перший університет, створено батьківщина Бароко та Ренесансу, «мати» гуманізму. Саме тут започатковувалися культурні хвилі, які поступово охоплювали країни Європи. І нині, на межі нового тисячоліття, саме в Італії має розпочатися нова європейська культурна революція. Ця подія не має оминути Україну, бо Україна – центр Європи.

Організацію назвали «Українсько-італійська лінія ім. королеви Бони» (далі УЛ) на честь відомої в історії України італійки, яка була королевою частини українських земель. Бона Сфорца – дочка герцога міланського і барійського Іона Сфорца. Її роки життя – 1494-1557. Вона була другою дружиною короля польського та великого князя литовського Сигізмунда I Старого і матір'ю Сигізмунда II. Відома вона своєю визначною історичною долею, бо привела майже до незалежності північно-західні землі сучасної України. Впроваджувала на цих землях нову економічну модель, культуру та право. Забудувалися на новий еразок цілі міста. Приклад – одна із резиденцій королеви місто Бар. Край такій політици поклав король Сигізмунд II. Останні роки свого життя королева провела в монастирі за наказом власного сина. Але її не забули. І тепер її іменем названо молодіжну організацію.

За час існування УЛу проведено низку культурних заходів. Крім того,

ми сприяємо консолідації українських молодіжних гуртків та організацій, передусім у КНУ ім. Т. Шевченка. Налагоджуємо контакти і співпрацюємо з ними.

Ми вивчаємо італійську мову та історію, досліджуємо історію українсько-італійських зв'язків. Розробили програму «Україна-Італія: минуле, сучасне, майбутнє». За словами українського поета «Вітер знову подув з України», ця програма поступово втілиться в життя. Ми проводимо науково-культурні конференції, влаштовуємо дні української та італійської культури, розігримо лотереї з цікавими призами, надаємо інформаційні послуги, стежимо за подіями італійського життя. Наприклад, нещодавно в Італії було проведено тижневу акцію з захисту навколо італійського середовища. Жителі багатьох міст, у тому числі й Рима, ходили пішки, а не іздили в авто. Можливо, з цього буде започатковане «екологічне відродження» нашої планети.

А дитячій аудиторії ми розповідаємо, що ж таке «країна Італія». Ставимо казки італійських казкарів. Влаштовуємо перегляди анімаційних та художніх фільмів про Італію.

Ми плануємо видавати власну газету та журнал, співпрацювати з італійськими підприємствами, закладами освіти та культури.

Намагаємося розширити коло діяльності. У зв'язку з цим УЛ завжди рада новим людям, яким не байдужа доля України та яких цікавить Італія, особливо тим, у кого цікаві ідеї та пропозиції.

Наша адреса: клуб «Червоні вітрила» (біля станції метро «Арсенальна»). Задікалені можуть звертатися щоп'ятниці з 17.00 до 19.00.

Олександр ГАРАНІН,
голова УЛу, студент ІІ курсу
історичного факультету
КНУ ім. Т. Шевченка

Свій до свого по своє

ЕКОНОМІЧНА ПРОСВІТА СТУДЕНТІВ

У Луганську побували представники Канадської Кооперативної Асоціації та Української Кооперативної Ради Канади – виконавчий директор Програми розвитку кредитних спілок в Україні Петро Маковський і представники Програми в Краматорську на чолі з Володимиром Суржем.

Гости Луганська провели зустрічі зі студентами педагогічного інституту, у ході яких вони пояснили слухачам, що таке кредитна спілка, коли і як її можна і треба утворювати, зробили екскурс в історію кредитних спілок в Україні, розповсюдили серед присутніх буклети

з інформацією про кооперативний рух. Петро Маковський повідомив, що вже створено першу в Луганській області кредитну спілку в Сватовому – «Сватова Лучка». Зацікавлені обличчя студентів та інні запитання засвідчили інтерес, який вони виявили до проблем економічної кооперації в колективі.

Організатором заходів було Луганське обласне об'єднання Товариства «Просвіта».

Юрій КІСЕЛЬОВ,
голова Луганської організації «Молода Просвіта»

З фотолітопису «Молодаї Просвіти»

Наметове містечко на горі Лисоні

ЖИВИМ ПРОЦВІТАЄ

Поліція, роблячи чергову перевірку, арештує нелегальних осіб (на той час, як правило, віза вже давно закінчилася) і депортує на батьківщину або арештує жінок без паспортів і ув'язнє до з'ясування громадянства й вирішення їхньої долі. Тоді відомості про наших жінок потрапляють до українських посольств або консульств. Тепер уже працівники наших служб мають визволити жінку із в'язниць та відправити додому. Добре, що в багатьох посольствах ставляться до цієї проблеми з розумінням та співчуттям. У деяких країнах Європи діють спеціальні неурядові служби, які в міру можливості допомагають нашим жінкам і навіть при депортації виділяють кишенькові гроші, які потім успішно відбирає наша митниця, мотивуючи це тим, що коли вже вернулася без паспорта, плати за це гроші.

Що робити?

Для поширення правдивої інформації про ці проблеми та запобігання торгівлі живим товаром і підтримки жінок, які стали жертвами торгівлі, «Ла Страда Україна» розробляє рекомендації, дає поради, розповсюджує листівки й організовує лекції з цієї тематики.

Кораблик повертається із-за гір. Проходили поза Золоті ворота, то здається, що в яскравому стовпі бризок сонця стоїть Пушкін: ретельно замальовує проточений водою камінь... Но, звичайно, одного разу Пушкін пропливав отут, його замальовка Золотих воріт десь була. Однак скільки ж то мало пройти між тим днем і реальністю мит? Сто літ? Більше? А обриси каменя мов такі самі...

І тут пролунало:

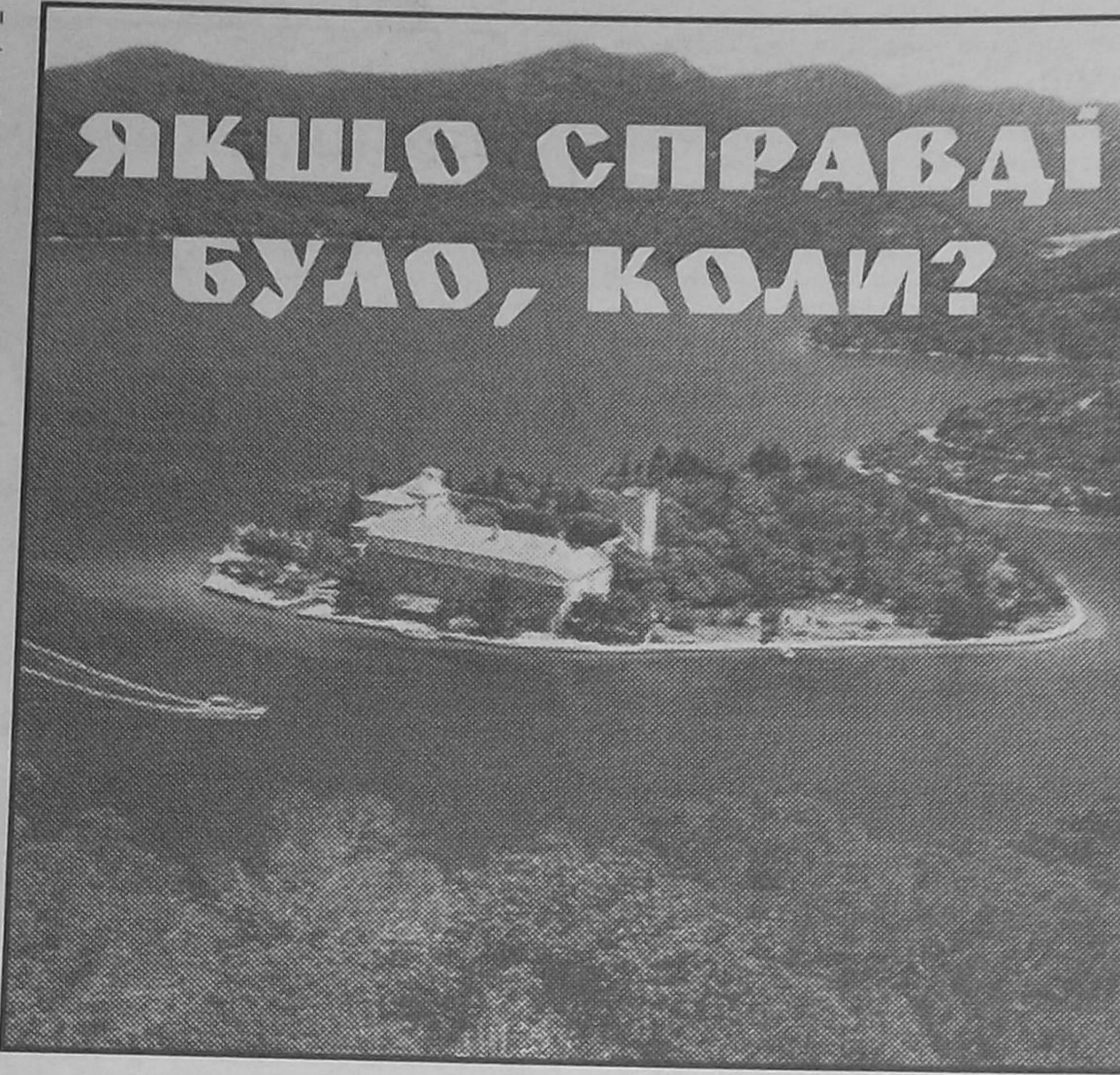
-- Ведуть!

Дельфіни. Троє. Попереду, тнути воду, ішов малюк. За ним, метром глибше, двоє дорослих. Живий трикутник зі втіхою, з усмішками на фізіях, прочісував срібні нитки просвіченої сонцем прозорої води. Кораблик рівно вуркотів мотором. З'юрмишись на носі, відпочиваючи втішлися небуденню дня, що дістався їм за якість чесноти. Поки всі надивлялися на щасливе подружжя дельфінів, він краєм ока різнув кудись туди, де трапився йому, тільки йому, Пушкін. Ні воріт, кам'яний пеньок якийсь, ні яскравого мерехткого стовпа між водою і сонцем. Пройшла мить, а все змінилося... вичисляй чи ні, а видіння не навернути!

Протинувшись уперед, звісив голову: звідтоді, як погляд його очей заплутався в щасті, що так і струменіло від голівки дельфінчика, відчув незбориме сум'яття -- спливало щось дуже важливе чи то з душі, чи з глибини його пам'яті... Врешті схопив що потрібно! Геродот! У його історії є оповідка про те, як морські розбійники пограбували купця і, щоби не вбивати, погодилися з тим, що він сам утопиться. Багатство, придбане розбоям, поглинуло їхню увагу: трохи просто вабили! А купець усе ще стояв на носі корабля і чи то молився, чи щось співав... доки пішов сторч головою в морську безоднію. І яким же мав бути подив розбійників, коли вони причалияють у порт призначення і назустріч виходить жив-здоров купець із численною вартою. Скільки не думай над таким, був час, коли люди знали перемовляння з дельфіном! Коли між ними бувала не лише утіха з ріті однієї! Якщо справді було, коли? Скільки тому віків? Чи тисяч літ... Пушкіна годі вичислити, а тут туман, туман! Синці під очі залягають, наче од надміру любошів. Справді, не покладай глибоких знань на наші слабкі голови... особливо в годині дозвілля, на морських курортах.

Раптом щось стається. Гульк-ідельфінів мов небувало! Перед корабликом темна

ЯКЩО СПРАВДІ БУЛО, КОЛИ?

товща глибочини. І гори поодалік обертаються. Підкова бухти розведеніми краями норовить захопити кораблик -- мотор усе ще вуркоче, однак змінено курс. Мали зайти в Сердолікову бухту, якщо не знайти сердоліків, то принаймні скупнутися... дізель вмовкає. До берега мали підійти своїм плавом. Урешті підійшли. Спустили трап. Через кілька хвилин три десятки людей осідлали розпечено кам'яну рінь, хто як схотів -- коло самої води чи трохи поодалік від прибережної хвилі, яка лініво ледь-ледь шепотила, пльоскаючись золотом брязкальця. Висадивши людей, кораблик одчалив. Зосталися лише ті, хто був зі спінінгами.

-- Ловитимуть барабульку! -- подумав. Обернувшись спиною до моря, присікільно вдивлявся в урвище, яким гори спускалися тут до води. Іще вчора, чи коли воно там насправді, академіка Ферсмана привозив сюди татарин на звичайному човнику, на веслах. А сердолікі тут пломеніли мов жар, жилою підіймаючись д'горі!

Щось стається! Скрготнуло, мов зуби об зуби, каміння. Спінило несподівану, високу, у зріст людини хвилю: попливли

рушники й торбinci тих, хто розтаборився коло самої води...

-- Щось такого... -- Одразу обернувшись лицем до моря, нічого не розуміючи, зрівте, з якою ретельністю кинулися хапати свої рушники чи курортні торбinci: не існувало більше нічого!

-- Ось! -- Із морської піні підводиться голова. Трохи поодалік друга. За мить з'ясувалося, що море сплюнуло десяток чоловіків у чорних еластичних костюмах. Якісь запаморочені, хто сів, хто лежав, -- усі як єсть видавлювали з червоних губів те саме: «Спокійно! Спокійно, ми свої!»

А ніхто й не питав у них, ні хто вони, ні чиї. Хвиля одійшла, опала. Важливішої речі, ніж викрутити намочені рушники, просто не могло існувати. Хай би собі завис корабель інопланетян! Тільки б не застив курортнику сонця!

-- Ось воно... -- Не інакше, молоді дужі чоловіків вчлися опановувати глибочину моря. Того, де дельфіни чулися, за людським словом, мов риба у воді.

Незборима втому упала йому на плечі. Урешті сів. Зовсім поруч, за два кроки,

перекинувшись на живіт, опираючись на лікті, виринув із води пришелець. Погляди їхні стрінулись... той, хто шоно вийшов з пучини, всміхнувся. Привернувши таким чином увагу, розчепрінами пальцями удав курку, яка прогрібає землю, щоб уловити зернину... У моряка були хижо закреєні брови, місці іскристі зуби. Од усього його єства вже струменіла втіха бути таким, бути собою. Бути братом одчайдушним. Таким, які не плутаються в календарях, а живуть або вмирають. Весело. З усмішкою. Зі втіха до будь-якої мит!

Знову ш-шурхнуло потурбоване каміння. Цілком несподівано підплів кораблик і спустив трап. Потрібно було негайно захвати відпочиваючих. Стало сумно... завжди отак: знайшов — згубив. Здобувши утратив.

Підіймався на кораблик останнім. Скосив оком по бережку. Моряки все ще пльоскалися хто де був, наче не сміючи підвістись на ноги. А отай... той простягав до нього руку і крізь сміх могутнім голосом рокотів:

-- Брате, ти забув...

Багатися не було коли. Попустивши поручня, підбіг. Простяг правицю. Відчуваши, що в долоню ліг камінь, побіг назад.

Давно кораблик відчалив. Ставав курсом на Коктебель. А він стояв із каменем у долоні й боявся глянути. І подумки виправдовувався перед кимось: усе... все втікає по воді! Все за водою.

Поки те та поки інше, день змінився. Піднявся вітер. Хвиля поклала на гладь так, наче чорт заходився місити перед корабликом ями. Щоби випasti на причал, далеченько відійшли від гір у відкрите море. Ні Золотих Воріт, ні Бухти. Яксь жовтуваті імла над похвиленим морем. Та камінь у долоні. Теплій чи від свого тепла, чи від того, хто його подарував.

-- Викинути? -- Щось обривалося. Ставали школа.

Він розкрив пальці і глянув. Сивий, мов крило горлиці, камінь. Форма й величина курячого яйця. Вбрання, по якому просвічують білі зірки... несті їм числа! Прозорий камінь, сокрітий від байдужого.

-- Та тут не без чуда! -- І трохи згодом виправився: -- Не без сердолікового чуда!

Отакий був день. Отакий трапився день. І позначило його листком календаря нетлінним -- міченим тисячоліттями каменем. І думай, і думай що хоч.

Григорій КОЛІСНИК

ОБЛИЧЯМ ДО ХВОРОБИ. ЧИ Є ХТО ПОРУЧ?

Ми часто читаємо поради щодо необхідності знайти «свого» перукаря, косметолога, візажиста, стіліста. А що з сімейним лікарем і чи він потрібний? З чого почати пошук сімейного лікаря? Чи це особиста, чи соціальна проблема? Відоме ставлення держави в особі Міністерства охорони здоров'я до масового захоплення самолікуванням, яке загрожує можливими наслідками, до безконтрольного продажу лікувальних препаратів у комерційній мережі, до біологічних харчових домішок та незичленної кількості сумнівних біостимулаторів. Мої пацієнти розповідають, що візит до аптеки часто супроводжується великим бажанням, якщо на це є кошти, придбати щось красиво упаковане і розрекламоване «про вся випадок» від страху захворити, а споживацький попит так привабливо ініційовано яскравою продуманою реклами.

Чи відповідатиме держава за самолікування громадян, адже відомо, що в більшості західноєвропейських країн,

наших сусідів, жодний препарат не продається без рецепта. Та оскільки, незважаючи на декларацію наших з вами конституційних прав на безоплатне лікування, його вже по суті не існує, то чи не зробити цілеспрямованій вибір у бік сімейної медицини? Можливо, нині це вибір небагатьох, але він існує і умови розповісти про свій погляд на цю проблему.

Сімейний лікар -- чи він потрібний? Він приходить до вашого дому, щоб лікувати, любити і доброзичливо ставитися до всіх його мешканців. Головне слово лікарсько-професіонала, що став вашим, сімейним, -- «любити». І він навчити вас «любові до себе». Занурення у світ ваших фізіологічних, психологічних проблем не тільки позбавляє недугів, але й сприяє розвиткові відчуття цілісності та унікальності, вчить розумінню природи ваших хвороб і потреб організму, а також поваги до членів вашої сім'ї, бо дуже часто хворий стає деспотом, неминучим «тягарем» для близьких.

Побутує думка, щоб отримати право піклуватися про себе, треба захворити --

це лише один із наших підсвідомих стереотипів мислення, які невідворотно приводять до саморуйнування. Тут згадується: «Ось помру -- пожалкуєте!»

Хвороба в нашему суспільстві стала «поважною причиною», виправданням будь-якої агресії і, що найстрашніше, передусім до близьких. І тут допомагає сімейного лікаря у філософському осмисленні себе самого, своєї хвороби, часом невідіковної, уміння пристосуватися до неї, знайти радість у кожному дні життя, подарованому Богом, навіть якщо цих днів не так багато, є тим уроком, який проходить пацієнт зі своїм лікарем. Адже недарма біблейська притча гласить, що не може спійманий водити спілого, бо обидва упадуть у яму.

Один мій знайомий, відомий письменник, повертаючись від свого самотнього друга з Канади, дивувався, що той кожний ранок зустрічає словами: «Боже! Мені стільки років, а ти такий милостивий, що подарував мені ще один день життя». Цьому самотньому старцю допомагає

прожити кожний день, хай з пігулюкою, грілкою, антнастматиком, сімейним лікарем. І тут «возлюби близького свого, як себе самого», зрозуміле як николи. Я часто дивуюсь успіху такого лікування і думаю: «Чому стільки років пікували і безуспішно?». Так, пікували, обстежували, але не могли зрозуміти, що конкретна людина цікава, необхідна, унікальна, відкрита усюм і може сміливо рухатися по життю далі, тому що поруч є лікар, а отже, друг. І присутність цієї людини сприяє відчуттю безлекі, тому що віс троє: ти -- він -- хвороба. І якщо лікар осмислено аргументує, що хвороба потребує не тільки вживання пігулок, але й роз'язання внутрішніх проблем (згадайте «З'єш себе сам»), то відчай перед хворобою неодмінно полишиш вас і візити сімейного лікаря стануть більше схожими на зустрічі з надійним другом, який Вас любить і береже ваші таємниці.

Якщо ця проблема вас зацікавила, переконала -- напишіть. Коли ж маєте інші питання до лікаря -- ми готові на них відповісти.

Тетяна ЖУРИЛО,
доктор медичних наук

«Слово Просвіти»
Засновник - Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.
Реєстраційне свідоцтво № 1007 від 16.03.1993 р.

Шеф-редактор Павло Мовчан
Відповідальний редактор Любов Голота
Редколегія: Ярема Гоян, Анатолій Журавський, Анатолій Погрібний,
Олександр Пономарів, Іван Ющук

Адреса "Слова Просвіти" -- 252001, Київ-1, завулок Музейний, 8, Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, тел. 228-01-30; E-mail: SLOVO @ PROSVITA. intercom. KIEV.UA

Індекс 30617 Зам. № 0331205 Наклад 3000
Видруковано з готових фототипів на комбінаті «Преса України»